

**YOLUMUZA IŞIK TUTANLAR:
TIP EĞİTİMCİLERİ İÇİN ÖNEMLİ KURULUŞLAR VE BELGELER**

**Enlighteners of Our Way:
Important Foundations and Documents for Medical Educators**

Sema Özan*, Erol Gürpınar**, Hatice Şahin***

*Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

**Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

***Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

ÖZET

Bu derleme tıp eğitimcilerinin, sıklıkla karşılaştıkları, destekledikleri ya da başvuru kaynağı olarak kabul ettikleri tıp eğitimi alanının önde gelen rehber, belge, kuruluş, organizasyon ya da aktivitelerini içermektedir. Ülkemizin tıp eğitimcilerinde genel bir bakış açısı oluşturmak amacıyla, gerek ülkemizde, gerekse dünyada tıp eğitiminin gelişimine önemli katkıları olan bu rehber, belge, kuruluş ve organizasyonlar hakkında temel bilgiler sunulmaktadır.

ABSTRACT

This review incorporates leading guides, documents, foundations, organizations or activities in medical education area that are frequently encountered, supported and recognized by medical educators as reference sources and bodies. Basic information about these guides, documents, foundations, and organizations which have provided significant contribution to development of medical education both in the world and in our country is presented with the aim of building a general perspective in the minds of medical educators of our country.

Yazışma Adresi: Doç.Dr. Sema Özan

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, 35340, İnciraltı, İzmir

Tel: 0(232) 4124683

e-posta adresi: semaozan@gmail.com

GİRİŞ

Tıp eğitimcileri, alanlarındaki gelişimlerini sürdürürken birçok eğitim etkinliklerine, akademik çevre ve sosyal ortamlarla bilgi ve deneyim paylaşımına, bilimsel etkinliklere ve kendi araştırmacı kimliklerine başvurmaktadır. Bu etkinlikler yanısıra sürekli mesleki gelişimimizi destekleyen, tıp eğitiminin dünyada ve ülkemizdeki gelişimine katkı sağlayan birçok önemli kuruluş, yapılanma, belge, rehber ve benzeri karşımıza çıkmakta, yolumuzu aydınlatmakta, bizlere ışık tutmakta, bilimsel dayanaklar sunmakta, gelişimimizi desteklemektedir. Bu yazının amacı, alanımızda çok sayıda olan bu kuruluş, belge ve benzerlerin öne çıkanlarına, bir arada, kuş bakışı bakabilmektir. Bu amaçla yazı kapsamında, dünyadan ve Türkiye’den konu edilen her bir kuruluş, belge ve benzerlerinin tarihçeleri, amaçları, etkinlik ve etki alanları, bağlantıları ve benzeri konularında temel bilgiler verilecektir.

Kuruluş ve belgeler incelendiğinde tümünün temel amacının, etkinlikleri, savunuları ve önerileri yolu ile halkın sağlığının ve hizmet kalitesinin iyileştirilmesi olduğu görülmektedir. Gerçekte her bir kuruluş ve belge başlı başına ayrı ve uzun birer yazı konusu olmayı, ayrıntılı ele alınmayı, değerlendirilmeyi hak etmektedir. Fakat bu yazının amacı, yorumlara girmek değil, kapsamındakilerin tümünü bir arada, kuş bakışı ele almak olduğu için her birinin sadece temel özellikleri verilmeye çalışılmıştır. Verilen temel bilgilerin, tıp eğitimcileri için hem aydınlatıcı olacağı hem de yeni soruları, daha ayrıntılı araştırmayı ve yeni bağlantılar kurmayı motive edeceği düşünülmektedir.

Yazı kapsamında yer alan kuruluşlar ve belgeler, tıp eğitiminde var olanların tamamı olmayıp sıklıkla karşılaşılanlar ve kullanılanlardır. Kuruluş isimleri önce özgün isimlendirmeleri, ardından yaygın olarak karşımıza çıkan ve bilinen kısaltmaları, daha sonra Türkçe karşılıkları ve bazıları da yaygın olarak kullanılan Türkçe kısaltmaları ile verilmektedir. Kuruluşların ele alınış sırasında, kuruluş yılı ile dünya, Amerika, Avrupa ve uluslararası kapsamlı olma niteliği gözetilmeye çalışılmıştır.

I - KURULUŞLAR

A) Dünyadan

World Health Organization (WHO) / Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (1-5)

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Birleşmiş Milletlere bağlı olan ve toplum sağlığı ile ilgili uluslararası düzeyde çalışmalar yapan bir örgüttür. 1945 yılında kurulma kararı alınmış bulunan ve 1948 yılında oluşturulan anayasası 61 ülke temsilcisi tarafından imzalanmıştır. WHO Anayasası’nın yürürlüğe girdiği tarih olan 7 Nisan her yıl "Dünya Sağlık Günü" olarak kutlanmaktadır. Halen, Türkiye’nin de dahil olduğu 193 ülke WHO’ya üyedir ve 2 ülke de ortak üye durumundadır. Altı bölgesel ofisi (Afrika, Amerika Anakarası, Güney- Doğu Asya, Avrupa, Doğu Akdeniz ve Batı Pasifik) bulunmaktadır.

Toplum sağlığını geliştirmek WHO’nun öncelikli görevleri arasındadır. Bunu gerçekleştirebilmek için, sağlık alanında özellikle uluslararası nitelik taşıyan çalışmalarda, projelerde etkin rol almak, uluslararası örgütlerle işbirliği kurmak ve sürdürmek, hükümetlere istek üzerine, sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi için yardım sağlamak, gereksinim duyulan ülkelere sağlık hizmetleri götürmek ve acil

yardımlar yapmak ya da bunların sağlanmasına yardım etmek, hastalıkların ortadan kaldırılması yolundaki çalışmalarını teşvik etmek gibi sağlık ile doğrudan ilgili olan pek çok alanda görev ve sorumluluk almaktadır.

WHO, Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (WFME) ile oluşturdukları stratejik ortaklık aracılığıyla, tıp eğitiminin geliştirilmesi amacıyla bölge ofisleri ile yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında, tıp eğitimi reformunun desteklenmesi projesi, akreditasyon sistemlerinin geliştirilmesi, sağlık insan gücü kapasitesinin artırılması, tıp eğitimi kalitesinin geliştirilmesi gibi etkinlikler bulunmaktadır. Yine WFME ile birlikte sürdürdüğü diğer çalışma, WHO'nun geliştirmiş olduğu Tıp Okulları Rehberi (World Directory of Medical Schools) üzerindeki değişikliktir. Bu çalışma ile rehber, sadece tıp okullarını kapsamaktan çıkarılıp, diş hekimliği, fizyoterapi, eczacılık, ebelik, hemşirelik gibi Sağlık Meslek Eğitim Kurumlarını da kapsayacak şekilde genişletilmektedir.

DSÖ 1990'da, sağlık alanında adil, maliyet etkin, uygun, nitelikli hizmet gerekliliklerini uygulamaya koyabilecek özelliklere sahip ideal doktor profilini tanımlamak için "beş yıldızlı doktor" (five-star doctor) kavramını ortaya koymuştur. Buna göre bir hekim, hastaya bütüncül yaklaşımla hizmet veren (care provider), sınırlı kaynakların kullanımı için etik ve kanıta dayalı kararlar veren (decision-maker), sağlığı koruma ve geliştirmede iyi iletişimci (communicator), birey ve toplum çıkarımını buluşturan, eylemci bir toplum lideri (community leader), toplumun ve sağlığın gelişimi için paydaşlarla yakın ilişki içinde multidisipliner olarak çalışan ve sağlık verilerini uygun kullanan bir yönetici (manager) olmak durumundadır.

World Medical Association (WMA) / Dünya Tabipler Birliği/Derneği (DTB) (6-10)

Bindokuzyüzkırkyedide Paris'te 27 farklı ülkeden hekimin bir araya geldiği toplantıda, özellikle II. Dünya Savaşı sonrası için çok önem taşıyan, hekimlerin bağımsızlığını güvenceye almak, etik davranışları ve hizmetleri için olası en yüksek standartları geliştirebilmek amacıyla kurulmuştur. Dünya Sağlık Örgütü ve sağlıkla ilgili ulusal yönetimler, birlikler ile işbirliği içerisinde çalışan, uluslararası düzeyde hekimleri temsil eden bağımsız bir kuruluştur. Türk Tabipleri Birliği'nin de arasında bulunduğu 95 üyesi vardır. Finansmanı üyelerinin yıllık katkıları ile karşılanmakta olan birliğin merkezi Fransa'da, Ferney-Voltaire'dedir.

Amaçları doğrultusunda, üye birlikleri arasında iletişim, işbirliği için ortam oluşturma, tıp etiği alanında standartları belirleme, hekimlere yönelik rehberler hazırlama çalışmalarını sürdürmektedir. Sağlık alanında insan hakları, hekim ve hasta hakları, hasta güvenliği, insan denekler üzerinde araştırma yapılması, sağlık alanında insan gücü planlaması, ilaçların kötüye kullanımı, aile ve nüfus planlaması, tıp eğitimi, halk sağlığı politikaları oluşturma, iş sağlığı ve güvenliği gibi birçok konuda da ulusal tıp birliklerine ve yönetimlerine rehberlik etmektedir.

Tıp Etiği Kılavuzu (Medical Ethics Manual), işkence, insanlık dışı, aşağılayıcı girişimleri araştırma, belgeme amacı ile hazırlanmış İstanbul Protokolü (Istanbul Protocol), kadın sünnetinin engellenmesine yönelik yayınlar, Helsinki Bildirgesi (WMA Declaration of Helsinki-Ethical

Principles for Medical Research Involving Human Subjects), Profesyonizm ve Tıp Derneği (Professionalism and the Medical Association) önemli yayınları arasındadır. “The World Medical Journal” dergisi de WMA tarafından yayımlanmaktadır.

World Federation for Medical Education (WFME) / Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (11-14)

Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu, 1972’de kurulan, tıp eğitimi konusunda Birleşmiş Milletler düzeyinde temsil edilen uluslararası bir kuruluştur. Tıp eğitiminin evrensel olarak yeniden düzenlenmesi amacıyla WHO, UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation), IFMSA (International Federation of Medical Students' Associations) ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Merkezi 1996 yılından bu yana Danimarka’da, Kopenhag-Lund bölgesinde olan federasyon, altı bölgesel birlikten oluşmaktadır:

- AMSA Afrika bölgesi
- AMEE Avrupa bölgesi
- PAFAMS/FEPAFEM Kuzey ve Güney Amerika bölgesi
- SEARAME Güneydoğu Asya bölgesi
- AMEEMR Doğu Akdeniz bölgesi
- AMEWPR Batı Pasifik bölgesi

WFME’nin çalışmaları, tıp eğitiminde etik ve bilimsel en üst standartları sağlamak, bunun için tıp eğitiminde yeni yöntemler, araçlar, uygulamaların yaygınlaşmasını sağlamak amacı ile tıp eğitiminin mezuniyet öncesi, sonrası ve sürekli mesleki gelişimi olmak üzere tüm evrelerini kapsamaktadır. WFME, eğitim kalitesinin geliştirilmesi amacı ile tıp eğitiminin üç evresini içeren standartları yayımlamıştır (WFME Global Standards for Quality Improvement). WFME, genel olarak kuruluşları akredite etmemekte, bölgesel, ulusal standartları teşvik etmekte, akreditasyon sistemini desteklemekte, gözden geçirmekte, akreditasyon rehberini (WHO/WFME Guidelines for Accreditation of Basic Medical Education) tanımlamaktadır. Tıp eğitiminde bilgi ve iletişim teknolojisi kullanımına, sağlık eğitiminde teknolojinin etkilerine ilişkin çalışmaları bulunmaktadır.

Bindokuzyüzdoksanyediden bu yana, tıp eğitimi alanında önde gelen dergilerden olan Medical Education’u yayımlamaktadır.

WFME, AMEE ile birlikte Bologna sürecinin tıp eğitimi ile bağlantısının kurulmasında rol oynamakla ve desteklemekle birlikte, tıp eğitiminin iki evreye bölünmesi fikrinin, tıp eğitiminde temel ve klinik bilimlerin entegrasyonu açısından uygun olmadığı konusundaki çekincelerini belirtmiştir.

Federasyon, WHO ile stratejik ortaklığı kapsamındaki çalışmalarla tıp eğitimi, sağlık insan gücü, akreditasyon sistemleri gibi alanlarda çalışmalar yürütmekte, WHO’nun Tıp Okulları Rehberi’nin kapsamının geliştirilmesinde yer almaktadır.

WFME’nin Tıp Eğitiminde Avrupa Spesifikasyonları’nın (WFME Global Standards for Quality Improvement in Medical Education European Specifications) geliştirilmesinde de rolü bulunmaktadır.

Avrupa Spesifikasyonları, WFME ve AMSE'nin (The Association of Medical Schools in Europe) MEDINE (The Tematic Network on Medical Education in Europe) projesi kapsamında oluşturulan Kalite Güvencesi Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

WFME'nin ofisinin Kopenhag-Lund'a taşınmasının ardından Kopenhag'daki Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Lund'daki Tıp Fakültesi'nden bir grup eğitici ve yönetici WFME etkinliklerini destekleme amacı ile "Uluslararası Tıp Eğitimi Desteklemek için Copenhagen-Lund Üniversite Merkezi"ni (Copenhagen-Lund University Centre for International Medical Education-CLUCIME) kurmuşlardır.

WFME II. Dünya Konferansı'nın, 14-16 Kasım 2012'de Malmö, İsveç'te yapılması planlanmıştır. Konferansın üç ana konusu, sağlık hizmetinde hekimin küresel rolü, tıp eğitiminin tüm düzeylerinde standartlar ve tıp eğitimi akreditasyonunun desteklenmesi ve kalite gelişimi olarak belirlenmiştir.

American Medical Association (AMA) / Amerikan Tabipler Birliği /Derneği(15-17)

Binsekizyüzkırkyedi yılında kurulan Amerikan Tabipler Birliği/Derneği'nin temel görevi, toplum sağlığına katkıda bulunmak için, tıp bilimi ve sanatını gelişim yönünde teşvik etmektir.

Bu amaçla, ülke çapında hekimlerin halk sağlığı ve sağlıkla ilgili mesleki konularda çalışmalarına olanak sağlamak ve kendilerini geliştirmelerine katkıda bulunmaya yönelik çalışmalar yürüterek toplum sağlığının gelişmesine destek vermektedir. Tıp eğitiminde bilimsel standartlar oluşturmaya yönelik uygulamalar yapmak da amaçları arasındadır.

AMA, 2011 yılının stratejik planları arasında sağlık hizmetine erişim, sağlık hizmetinin kalitesi, sağlık hizmetinin maliyeti, koruyucu ve iyileştirici hizmet, hekimler için ödeme modelleri alanlarına yer vermiştir. Birliğin amacı, bu alanlarda doğrudan bir politika oluşturmaktan çok, hekimlerin değişen durumlara uyumunu sağlamaya yönelik uygulamalar gerçekleştirmektir.

Birliğin etkinliklerine ilişkin yıllık raporlar, hekimler, uzmanlık öğrencileri, öğrenciler ve hastalar için rehber olabilecek çok sayıda kaynağa web sitesinden erişim olanağı vermekte ya da satışa sunmaktadır. Başta The Journal of the American Medical Association (JAMA) olmak üzere çok sayıda bilimsel tıp dergisi de yayımlamaktadır.

Association of American Medical Colleges (AAMC) / Amerikan Tıp Okulları Derneği (18, 19)

Amerikan Tıp Okulları Derneği, 1876'da, Filedelphiya'da bulunan 22 tıp fakültesini temsilen kurulmuş, kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Amacı, tıp mesleğinde çalışanları, tıp mesleği ile ilgili tüm konularda bilgilendirmek, eğitim, araştırma, hizmet uygulamalarının iyileşmesine destek sağlayarak toplum sağlığının gelişmesine katkıda bulunmaktır. Sonraki yıllarda, ABD'de tıp eğitiminin gelişmesi için tıp okulları arasında yaygın bir politika oluşturmak öncelikli amaç haline gelmiştir. Amerika'da, tıp eğitimi sisteminin toplumun sağlık gereksinimlerine yanıt verecek şekilde yenilenmesine ve gelişimine katkıda bulunmak, tıp alanındaki gelişmelerin, yaşam kalitesini yükseltme ve hastalıklardan korunma yönünde uygulanmasını sağlamak, ulusal sağlık sisteminin tüm sağlık ihtiyacını karşılayacak

şekilde yapılandırılmasını desteklemek doğrultusunda çalışmalar yürütmektedir. Amerika ve Kanada'da tıp okumak için başvuracak kişilerin katılmak zorunda oldukları tıp okullarına giriş sınavlarından (Medical College Admission Test - MCAT) da bu dernek sorumludur.

AAMC, ABD'de akredite olmuş 134, Kanada'da akredite olmuş 17 tıp fakültesi ile yaklaşık 400'den fazla eğitim hastanesi ve yaklaşık 90 akademik ve bilimsel topluluğu ve bu kuruluşlarda bulunan 125.000 öğretim üye / üye yardımcısı, 75.000 öğrenci ve 106.000 asistan hekimi temsil etmektedir.

Dernek, çok sayıda etkinlik yoluyla, kendisine üye kuruluşlarca yürütülen eğitim, araştırma ve sağlık hizmeti çalışmalarını desteklemektedir. Önde gelen etkinliklerinden MedEdPORTAL, eğitim amacıyla herkes tarafından kullanılabilir, hakemli, telif hakları ve hasta gizlilik kuralları belirlenmiş eğitim materyallerinin paylaşıldığı serbest online veritabanıdır.

Mezun olan öğrencilerin sahip olması gerekli bilgi, beceri ve tutumlar konusunda tıp eğitimcileri arasında genel olarak fikir birliğine ulaşılabilmesi için tasarlanmış olan Tıp Okulu Hedefleri Projesi'nin (Medical School Objectives Project-MSOP) raporlarına web sitesinden ulaşılabilmektedir. Derneğin, kurumların performansları ile ve tıp eğitiminin gelişimini destekleyen, sağlık bilgi teknolojisine erişimi sağlayan önemli çalışmaları da bulunmaktadır.

National Board of Medical Examiners (NBME) / Tıp Değerlendiricilerinin Ulusal Kurulu (20-22)

Bindokuzyüzonbeşte kurulan NBME, sağlık hizmeti alanında çalışanların kalitesini değerlendirerek kamuya hizmet etmeyi amaçlayan, kar amacı gütmeyen, bağımsız bir kuruluştur. Merkezi Filedelphiya'dadır. Amerika'da uygulanmakta olan tıbbi lisans sınavını (United States Medical Licensing Examination-USMLE) geliştirmekte ve yürütmektedir.

Değerlendirme sürecini yönetme ve yürütmenin yanında ölçme gereçlerinin geliştirilmesi, değerlendirme niteliğini artırma üzerine araştırmalar yapmak, eğitim amaçlı çalıştaylar düzenlemek, web tabanlı özdeğerlendirme ortamları sunmak da çalışmaları arasındadır. Kurul, düzenlediği etkinliklere ait araç ve belgelere, yayımladığı rapor ve rehberlere web sitesinden ulaşma olanağı sağlamaktadır. Lisanslı hekimlerin değerlendirilmesinde rolü olan Lisans Sonrası Değerlendirme Sistemine (Post-Licensure Assessment System) de sponsörlük yapmaktadır. Tıpta uzmanlık kurulları, diğer sağlık meslekleri ve akademik kuruluşlar, özelleştirilmiş değerlendirmeler geliştirmek ve kendi değerlendirme etkinlikleri hakkında danışmanlık almak için NBME'in uzmanlığına başvurabilmektedir.

Educational Commission for Foreign Medical Graduates (ECFMG) / Yabancı Tıp Mezunları İçin Eğitim Komisyonu (23, 24)

Bindokuzyüzellialtı yılında kurulan ECFMG, tıp eğitiminde mükemmelliği sağlama yolu ile dünya sağlığının geliştirilmesine katkıda bulunmayı, kaliteli sağlık hizmeti sunmayı hedefleyen ve kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Bu amaçla, ABD'de ve Kanada dışındaki tıp mezunlarının, ABD'de

hekimlik yapabilmek ve uzmanlık eğitimi alabilmek için sertifikalandırılmalarını, diğer hekimlerin ve sağlık çalışanlarının değerlendirilmelerini ve sertifikalandırılmalarını yürütmektedir. FAIMER (Foundation for Advancement of International Medical Education and Research) ve diğer partnerleri ile birlikte eğitim ve araştırma etkinlikleri yoluyla uluslararası tıp eğitimini destekleyecek fırsatları yaratmak da hedefleri arasındadır.

ECFMG sertifikası alabilmek için, üç basamaklı olarak (Step 1, Step 2 Clinical Knowledge ve Step 2 Clinical Skills) gerçekleştirilen USMLE'den geçerli puan almak ve mezun olunan okuldan alınan diplomanın ECFMG tarafından onaylanması gerekmektedir. ECFMG, yabancı hekimlerin ABD'de hekimlik yapabilmeleri için gerekli olan prosedürleri sitesinde yayımlanan bültenlerle duyurmaktadır. FAIMER ve diğer ortakları ile bağlantı içinde uluslararası tıp eğitimini geliştirmek için programlar ve araştırma faaliyetleri yürütmek de komisyonun temel etkinliklerindedir; ayrıca, elektronik ortamda etkinlikleri ile ilgili ayrıntılı bilgi ve belgelere ulaşma olanağı sunmaktadır.

Uluslararası tıp fakültelerinden mezun olup, mezuniyet sonrası tıp eğitimi için ABD'ye gelenlerin bilgilendirme gereksinimlerini belirlemek ve karşılamak da ECFMG'nin hedefleri arasındadır. Komisyon, bu amaçla 2006'da yeni bir kültürlenme programı olup, bu kapsamda ABD'deki sağlık sistemi ve ABD'de yaşam hakkında bilgi kaynakları geliştirmekte ve web sitesinde sunmaktadır.

Education Research Information Center (ERIC) / Eğitim Araştırmaları Bilgi Merkezi (25-27)

Bindokuzyüztümüşaltı yılında kurulan ve ABD Eğitim Bakanlığı'na bağlı Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Institute of Education Sciences-IES) tarafından finanse edilen ERIC, eğitim araştırmaları ve bilgisi konusunda dijital bir kütüphanedir. Öğrenme, öğretme, eğitimde karar alma ve araştırma alanlarındaki uygulamaları iyileştirmek için eğitim araştırmalarının ve bilgisinin kullanımı için hazır eğitim literatürü temin etmektedir. Kapsamlı, kolay kullanılabilir, taranabilir, internet tabanlı bibliyografi ve tam metin eğitim araştırması ve bilgisi sunmayı amaçlamaktadır. ERIC kapsamında yer alacak dergiler, dergi kategorisi dışındaki materyaller, konferanslar ve diğer kaynakların belirlenmesi "Yönetim Kurulu" rehberliğinde seçilmiş standartlar ve geliştirilmiş ölçütler kullanılarak "İçerik Uzmanları Komitesi" tarafından yapılmaktadır. ERIC kapsamındaki kaynaklar çok sayıda başlık altında yer almaktadır "Kütüphane Komitesi" de koleksiyon geliştirme, sosyal yardım, eğitim / öğretim sunumu ve sözlükçülük gibi pek çok ERIC uygulaması üzerinde etkindir.

ERIC koleksiyonunda halen 983'ü kapsamlı içerikte, 102'si seçilmiş içerikte olmak üzere 1085 bilimsel dergi indekslenmektedir. Ayrıca, 606'sı bilimsel olmayan kaynaklardan, 84'ü dergiden, 5251'i online başvurulardan gelen 334766 tam metin kayıt yer almaktadır. ERIC bünyesinde 1966-2004 arasında 301471 adet mikrofiş koleksiyon bulunmaktadır. Toplam kayıt sayısı, 886485'i bilimsel dergi, 503,949 bilimsel dergi dışı materyal (basılı raporlar ve kitaplar) olmak üzere 1390434'dür. Bilimsel dergi dışındaki materyalin 101'i federal ajanslardan, 649'u birlikler, örgütler, eyalet ya da yerel ajanslar, merkezler ve programlardan, 75'i ise yayınevlerinden gelmektedir.

Accreditation Council for Graduate Medical Education (ACGME) / Mezuniyet Sonrası Tıp Eğitimi Akreditasyon Konseyi (28-31)

Amerika Birleşik Devletleri'nde, tıp uzmanlık programlarını değerlendiren ve akredite eden ACGME, 1981 yılında kurulmuştur. Amacı uzmanlık eğitim programlarının kalitesini geliştirerek, sağlık hizmeti sunumunun kalitesini arttırmaktır. Kuruluşun bünyesinde 28 değerlendirme komitesi, her komitede de 6-15 arası üye bulunmaktadır. Bu üyeler Amerikan Tabipler Birliği/Derneği tarafından atanmaktadır. Akreditasyon değerlendirmesi belirlenmiş bir takım standartların ilgili kurum tarafından karşılanma düzeyini belirlemek amacı ile ilgili değerlendirme komiteleri tarafından yapılmaktadır. Akreditasyon standartlarının dayandığı temel öğeler, yenilikçi, sürdürülebilir ve gelişebilir öğrenme ortamı, eğitim programı çıktılarının vurgulanması gibi çağdaş eğitim programlarının kalitesinin artırılmasına yönelik temel öğeleri güçlendirecek niteliktedir.

Uzun zamandır sürdürdüğü “ACGME Outcome Project” ile genel yeterlilikler listesinin geliştirilmesi, ilgili öğrenme hedeflerinin belirlenmesi, daha güvenilir değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gibi önemli noktalarda uzmanlık eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu proje kapsamında tıp eğitimcilerine yönelik olarak eğitsel hedefler, değerlendirme yöntem ve gereçleri ve benzeri konularda eğitim materyalleri hazırlamakta ve sitesinde sunmakta, ayrıca tıp eğitimcilerini uygulamalarını paylaşmaları için teşvik etmekte ve ürünlerini yayımlamaktadır.

ACGME'nin yayınları arasında “Tıp Eğitimi Mezunları İçin Terimler Sözlüğü” (Accreditation Council for Graduate Medical Education Glossary of Terms) ve “Journal of Graduate Medical Education” dergisi de yer almaktadır.

Liaison Committee on Medical Education (LCME) / Tıp Eğitiminde Bağlantı Kurulu (32, 33)

Tıp Eğitiminde İrtibat Kurulu (LCME), ulusal düzeyde ABD ve Kanada'daki tıp okullarının mezuniyet öncesi eğitim programlarını tam ve bağımsız olarak resmen onamakta ve tanımaktadır. AAMC ve AMA tarafından desteklenmekte olan komisyonun 17 üyesi bulunmaktadır. LCME yıllık çalışmaları ile ilgili rapor hazırlamakta ve yıl içinde süreçle ilgili toplantılar düzenlemektedir.

LCME'nin akreditasyon değerlendirmesinde kullandığı standartlar “Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu” (UTEAK) standartları gibi temel ve gelişim standartları olmak üzere yapılandırılmıştır. LCME standartları beş ana başlık (kurum, eğitim programı, tıp öğrencisi, öğretim üyesi ve eğitim kaynakları) ve 17 alt başlık içinde yer verilmiş olan 126 standarttan oluşmaktadır.

UTEAK standartları ile karşılaştırıldığında, LCME kapsamında, ölçme değerlendirme ve program değerlendirme başlıklarının eğitim programı başlığı altında yer aldığı, sürekli mesleki gelişim konusunda herhangi bir standardın olmadığı görülmektedir.

General Medical Council (GMC) / Genel Tıp Konseyi (34-39)

Tıbbi uygulamalar için uygun standartları güvence altına alarak toplumun sağlığını korumak, geliştirmek ve sürdürülebilir kılmak amacıyla 1858'de İngiltere'de kurulmuştur. Hekimlerin kaydının tutulması ve güncellenmesi, iyi tıbbi uygulamaların teşvik edilmesi, kuşku uygulamaları olan hekimlerle ilgili gerekli yaptırımlar, tıp eğitim ve öğretiminin standartlarının yükseltilmesi önde gelen sorumluluklarındandır. Tıp eğitim ve öğretimindeki rolü, 2010'da Mezuniyet Sonrası Tıp Eğitim ve Öğretim Kurulu ile birleşmesinin ardından, tıp eğitiminin tüm aşamalarının düzenlenmesinden sorumlu olma şeklinde genişletilmiştir. Tıbbi etik konusunda hekimlere rehberlik yapma sorumluluğu da bulunmaktadır. Böylece, İngiltere'de tıp eğitiminin tek düzenleyicisi olarak, bir hekimin tüm kariyer basamaklarını denetleme yetkisi bulunmaktadır.

Tıp eğitimi kapsamında mezuniyet öncesi, sonrası ve sürekli mesleki gelişim bölümleri altında etkinlikler yürütmektedir. Mezuniyet öncesi dönemde öğrencilerin öğrenmeleri gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışlar bağlamında standartlar geliştirilmesi için İngiltere'deki tıp diploması veren tıp okulları ile birlikte çalışmaktadır. Öğrencinin ulaşması gereken standartları ve tıp fakültesinde kazanması gereken çıktıları tanımladığı ve zaman zaman güncelleyerek yayımladığı "Tomorrow's Doctors" (Yarının Doktorları) ile tıp eğitimi standartlarını oluşturarak okullara rehberlik eder. Bu standartların sürdürüldüğünden emin olmak için okulların düzenli denetim ziyareti ve değerlendirilmesini içeren kalite güvence programlarını yürütür.

İngiltere'de hekimler mezuniyet sonrasındaki ilk yıllarında çalışmalarını geçici kayıtlı hekimler olarak sürdürmektedir. Bu süre, 2 yıllık temel programın (Foundation Programme) ilk yılıdır. GMC, mezuniyet sonrası eğitime yönelik olarak hem temel program hem de genel pratisyenliğin de içinde bulunduğu uzmanlık eğitiminin düzenlenmesinden sorumludur.

GMC, sürekli mesleki gelişimin gerekliliğine ve bununla ilgili organizasyonların rollerine ilişkin rehber yayımlamakta, hekimlerin yeniden onanmasında rol almaktadır.

GMC, halka, hastalara, hekimlere ve sağlık alanındaki diğer profesyonellere yönelik rehberler ve bildirgeler yayımlamakta, online erişim ve basılı materyale ulaşma olanağı sağlamaktadır. Bunlar arasında; Yarının Doktorları (Tomorrow's Doctors), Tıp öğrencileri: Profesyonel davranış ve mesleği uygulamaya uygunluk (Medical students: Professional behaviour and fitness to practise), İyi Tıbbi Uygulamalar (Good Medical Practice), üye hekimler için aylık e-bülten, engelli öğrenciler, meslekler arası eğitim ve gelişim, hasta merkezli hizmet gibi konularda belgeler, rehberler yer almaktadır.

Union Europeenne Des Medecins Specialistes / European Union of Medical Specialist (UEMS / EUMS) / Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (ATUB) (40)

Bindokuzyüze altmış yılında kurulan birlik, Avrupa Birliği ülkelerindeki ulusal tıp uzmanları birliklerini temsil etmektedir. Halen 35 ülkeden 37 uzmanlık alanını ve Avrupa Kurullarını kapsamaktadır. Amacı Avrupa birliği vatandaşlarına üst düzey sağlık hizmeti sunmak için uzmanların Avrupa içinde serbest dolaşımını sağlamaktır. Mezuniyet sonrası ve sürekli tıp eğitimi ile profesyonel

gelişim ve uzmanlık eğitiminde kalite güvencesi konularında standartları belirlemektedir. Sürekli tıp eğitimi ve profesyonel gelişim, e-sağlık, UEMS'in gelecek yapısı, mezuniyet sonrası eğitim, hasta hizmet kalitesi ve güncel sağlık sistemlerinde özel uygulama alanlarında çalışma grupları ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Birliğin, bugüne dek yayımladığı birçok metine web sitesinden erişilebilmektedir. UEMS 2000 yılında EACCME'nin (European Accreditation Council For Continuing Medical Education) kurulması ile birlikte eğitim etkinliklerinin kalite değerlendirmesinin sınırlar ötesi tanınmasını kolaylaştırmada, Avrupa ulusal akreditasyon kurumları ile tüm dünya arasında köprü işlevi görmektedir.

Association of Medical Education in Europe (AMEE) / Avrupa Tıp Eğitimi Derneği (41-43)

Avrupa Tıp Eğitimi Derneği (AMEE), 1972 yılında Kopenhag'da Avrupa çapında tıp eğitimciler arasındaki iletişimi güçlendirmek ve ulusal tıp eğitimi birliklerinin gelişimine yardımcı olmak amacıyla kurulmuştur. Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu'nun Avrupa bölgesi birliğidir ve federasyonun yürütme kurulu üyesidir. Son yıllarda hem aktiviteleri hem de katılımcıları ile giderek genişlemiştir, halen dünya çapında 90 ülkeden üyeleri bulunmaktadır. 2000 yılından beri topluma yararlı bir dernek statüsünde işlev görmektedir.

AMEE eğitimcilerin, hekimlerin, araştırmacıların, yöneticilerin, program geliştirenlerin, ölçme-değerlendirmecilerin, öğrencilerin, tıp ve sağlık hizmeti çalışanlarının eğitimi alanındaki hızla gelişmeleri yakalayabilmeleri, güncel kalabilmeleri konusunda destek sağlamaktadır. Konferanslar düzenlemekte, "Medical Teacher" bilimsel dergisini ve eğitimle ilgili rehberleri yayımlamaktadır. Ayrıca, Tıp Eğitiminde Temel Beceriler (Essential Skills in Medical Education-ESME), Tıp Eğitimi Ölçme/Değerlendirmesinde Temel Beceriler (Essential Skills in Medical Education Assessment-ESMEA) ve Tıp Eğitiminde Değerlendirmenin Temelleri (Fundamentals of Assessment in Medical Education-FAME) gibi kurslar düzenlemektedir. Ayrıca, MedEdWorld, Best Evidence Medical Education (BEME) ve MedEdCentral programları kapsamında özel ilgi grupları için projeler de yürütmektedir.

AMEE'nin yayımladığı rehberler (AMEE Guide) tıp ve sağlık hizmeti çalışanlarının eğitimi için pratik bilgiler sunması anlamında önemlidir. Ayrıca "Best Evidence Medical Education" için de rehberler yayımlamaktadır (BEME Guide).

Dünya çapında 1800 civarında katılımcısı olan AMEE kongresi bu yıl 27-31 Ağustos 2011'de Viyana'da gerçekleştirilmiştir.

Association of Medical Schools in Europe (AMSE) / Avrupa Tıp Okulları Derneği (44, 45)

Avrupa Tıp Okulları Derneği'nin gerekliliği Avrupa Tıp Eğitimi Derneği'nin 1979 Atina toplantısında gündeme gelmiş ve başlangıçta ilgili konularda karşılıklı bir araya gelme, tartışma ve çalışmayı amaçlayarak Avrupa Tıp Dekanları Derneği (Association of Medical Deans in Europe-AMDE) adıyla çalışmaya başlamıştır. 1980'de AMDE'nin amaçları, tıp fakültelerinin geleceğini öngörme, fakülteye

kabul koşulları ve tıp eğitiminin sonucu ile ilişkisi, sağlık hizmetinin değişen gereksinimi ile ilişkili olarak tıp mezunlarının profesyonel profilleri ve araştırma ve tıp fakülteleri olarak belirlenmiştir.

1981-1993 arasında yapılan çok sayıda toplantıda mezuniyet sonrası eğitim konusu da dahil tıp eğitimi ile ilgili pek çok konu tartışılmış, “Tıp Eğitiminde Değişim Stratejileri” (Strategies for Change in Medical Education) raporu oluşturularak Dünya Sağlık Örgütü bölgesel komite toplantısına sunulmuştur. 1993’de Utrecht’te AMDE’nin geleceği tartışılmış, aynı yıl yapılan ve AMDE’nin tüm üyelerinin katıldığı AMEE toplantısında akademik tıp ile tıp eğitimi arasında daha yakın ilişki kurmak için AMDE’nin, AMSE olarak yeniden yapılandırılması gerçekleştirilmiştir. İlk toplantısını 1993’de Dublin’de yapan AMSE, 1996 yılından itibaren yıllık küçük toplantılar düzenlemekte ve bu toplantılarda tıp eğitiminin yürütülmesi sırasında karşılaşılan sorunlar tıp dekanları tarafından tartışılmaktadır.

AMSE, Avrupa tıp fakülteleri için eğitim araştırması ve yönetimi alanında deneyim paylaşmak üzere bir forum oluşturmakta, Avrupa tıp fakülteleri arasında ve diğer kuruluşlarla olan işbirliğini araştırmayı amaçlamaktadır. AMSE’ye halen Avrupa ülkelerinden 26 üniversite üyedir.

AMSE öncelikli olarak; tıp fakültelerinin işlev ve sorumlulukları ile ilgilenmektedir. Ayrıca Avrupa’daki tıp fakülteleri arasında ve kamu ya da sivil toplum kuruluşları gibi diğer mesleki örgütler arasında eğitim, araştırma ve sağlık hizmeti konularında işbirliğinin kurulmasını sağlamaktadır. Tıp fakültelerinin dekanları, yöneticileri ve çalışanlarının katıldığı yıllık konferanslarla belirli konularda bilgi ve deneyim paylaşımı olmaktadır. 2011’de Lubliyan, Slovenya’da yapılan “Tıp Okulu Kadrosu - Güçlükler ve Olanaklar” konulu kongrenin ardından, 7-10 Haziran 2012’de Padova, İtalya’da yapılması planlanan kongrenin konusu “Tıp Okullarının Gelecekteki Rolü” olarak belirlenmiştir.

European Medical Students' Association (EMSA) / Avrupa Tıp Öğrencileri Derneği (46)

Avrupa Tıp Öğrencileri Derneği’nin (EMSA) kurulma fikri 1990 yılında Belçika’nın Leuven kentinde gerçekleştirilen ve tüm Avrupa ülkelerinden tıp öğrencilerinin katıldığı tıp öğrencileri sempozyumunda ortaya atılmış, 1991 yılında Brüksel’de yapılan birinci genel kurulda kurulmuştur. Tıp eğitimi, tıp etiği, tıp bilimi ve Avrupa entegrasyonu alanlarında, Avrupa tıp fakültesi öğrencileri arasında bilgi paylaşımını ve etkileşimi artırmada bir araç görevi görerek Avrupa vatandaşlarının sağlık ve hizmet kalitesini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçlara ulaşmak için koyduğu hedefler arasında, Avrupa entegrasyonunu kolaylaştırmak ve Avrupa kimliği duygusunu geliştirmek için Avrupa tıp öğrencileri arasında bir ağ oluşturmak, Avrupa’da sağlık hizmetlerinin kalitesini iyileştirmede ve Avrupa tıp eğitiminde en yüksek standartları oluşturmak, tıp öğrencileri ve toplumun yararı için Avrupa’da sağlık ile ilişkili proje ve faaliyetler için eğitim vermek, sosyal ve kültürel olaylar organize ederek kültürlerarası anlaşılmayı kolaylaştırmak, tıp çalışanlarını temsil eden Avrupa Tıp Derneği ve diğer öğrenci dernekleri ile işbirliği oluşturmak yer almaktadır.

EMSA'nın halen 24 Avrupa ülkesinde faaliyet gösteren organizasyonu yanısıra Avrupa dışından da güçlü öğrenci ortaklıkları vardır. Faaliyetleri 2005 yılında Avrupa Komisyonu tarafından onaylanmıştır.

Dernek, EMSA Genel Kurulu ve Avrupa Tıp Öğrencileri Kongresi ile EMSA Ulusal Koordinatörleri ve Destekçileri Toplantısı olmak üzere yılda iki toplantı yapmaktadır.

European Accreditation Council For Continuing Medical Education (EACCME) / Avrupa Sürekli Tıp Eğitimi Akreditasyon Konseyi (47)

Bindokuzyüzdoksanüç yılında Sürekli Tıp Eğitimi Sözleşmesi'nin (Charter on Continuing Medical Education) yayımlamasından günümüze dek Sürekli Tıp Eğitimi (STE) UEMS'in temel çalışma alanlarından birisi olmuştur. UEMS, STE'de gönüllülüğü temel almakla birlikte değişen gereksinimleri de göz önüne almıştır. Birçok Avrupa ülkesinde yasal ya da profesyonel yeniden belgelendirme/sertifikasyon, mali teşvikler ya da sigorta ve hastane ile sözleşme için ulusal düzeyde zorunlu STE uygulamaları başlatılmış, bunlara bağlı olarak diğer ülkelerde elde edilen STE kredilerinin Avrupa içinde değişim gereksinimi gündeme gelmiştir. Bu süreçlerin sonunda UEMS yönetim kurulu, Ekim 1999'da EACCME'nin kurulmasına karar vermiştir. Ocak 2000'de çalışmalarına başlayan EACCME, UEMS yönetim kurulu tarafından yönetilmekte, merkezi Brüksel'deki UEMS binasında bulunmaktadır. Konsey, Sürekli Tıp Eğitimi ve Sürekli Mesleki Gelişim (STE/SMG) alanlarında; tıp uzmanlarının SMG aktivitelerinin niteliğinin güvence altına alınması ve Avrupa içinde STE kredilerinin transferini sağlama görevini üstlenmiştir. STE akreditasyonunda, ulusal otoritelerin yerini almamakta, STE etkinliklerini doğrudan akredite etmemekte ancak Avrupa'daki mevcut ve planlanmış akreditasyon sistemlerini bağlamakta ve Avrupa'daki STE akreditasyonu ve kredileri için eşdeğerlik onama işlevi görmektedir. EACCME kuruluşundan bu yana, ulusal mesleki birliklerin STE kredilerinin Avrupa içinde geçerli sayılması için çalışma yürütmektedir. Ayrıca, üye ülkelerin STE düzenleme otoritelerinin doğrudan temsil edildiği, STE ile ilgili UEMS'in danışma kurulu görevini de sürdürmektedir.

European Consortium of Accreditation (ECA) / Avrupa Akreditasyon Konsorsiyumu (48-51)

Avrupa ülkelerinde akreditasyon ve kalite güvencesi kararlarının karşılıklı tanınması amacıyla 2003'de kurulmuştur. Karşılıklı, ortak öğrenme için bir platform oluşturma, akreditasyon ve benzeri etkinliklerle ilgili deneyimi yaygınlaştırma, kalite konusunda şeffaf bilgi sağlama, kurumların ve öğrencilerin uluslararasılaşmasını kolaylaştırma da amaçları arasındadır. Karşılıklı tanınmada ilk adım olarak 2007 yılında ECA üyesi 12 ülke arasında anlaşma imzalanmıştır. Karşılıklı tanınmanın sınırlarının genişletilmesi hedeflenmekte, çok taraflı anlaşmalar ile (MULTRA) çoklu prosedürler tek prosedüre indirgenmektedir. MULTRA'nın akreditasyon ajansları arasında üst düzey güvenilirliği vardır.

Ortak programlar ile kazanılan niteliklerin tanınması konusunda ENIC-NARIC (European Network of Information Centres in the European Region-National Academic Recognition Information Centres in the European Union) merkezleri ile işbirliği yapılmıştır. Akredite edilen ortak programlarla ilgili açık bilgilere, ayrıntılı niteliklerine, tanınma/onanma sistemlerine, kalite çerçevelerine ve yüksek öğrenim sistemi konusundaki bilgiye erişim için kurulan “Qcrossroads” web sitesinden Avrupa’daki akreditasyon kuruluşlarının yüksek öğrenim programları ile aktardıkları bilgilere ulaşmak mümkündür. ECA, çalışmalarını çalışma grupları ve projeler yoluyla yürütmekte, yıllık düzenlediği çalıştaylarda üyeleri ile bilgilerini paylaşmakta ve çalışma sonuçlarını tartışmaktadır.

Thematic Network on Medical Education in Europe (MEDINE) / Avrupa Tıp Eğitiminde Tematik Ağ (52-55)

Avrupa Tıp Eğitiminde Tematik Ağ’ı (MEDINE) Avrupa girişimleri çerçevesinde Avrupa tıp eğitiminde eğitimsel, kurumsal ve kalite konularında yol göstericidir. Avrupa Kredi Transfer Sistemi, Diploma Eki Girişimi ve Tuning Projesi’ni içeren, Bologna Deklarasyonu ve Sürecindeki gibi Avrupa girişimi çerçevesinde çalışmaktadır. Tematik Ağ, Avrupa Komisyonu, Avrupa Tıp Eğitimi Derneği (AMEE), Avrupa Tıp Fakülteleri Derneği (AMSE), Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (WFME) gibi kurumların tıp eğitiminde önceden yapmış olduğu çalışmaları da dikkate alır. Hedef kitlesi öğrenciler, tıp eğitimcileri, sağlık hizmeti sunucuları, sağlık ve eğitim bakanlıkları, Avrupa Komisyonu, meslek örgütleri, hastalar ve genel olarak toplumdur.

MEDINE, Bologna süreci ile yakından ilişkilidir. 1999 yılında imzalanan Bologna Deklarasyonu ile başlayan süreçte yüksek öğrenim programlarının ikili halka (lisans, yüksek lisans) sistemine göre yeniden organizasyonu benimsenmiştir. İkili halka yaklaşımının tıp eğitimine uygulanmasında sorunlarla karşılaşmıştır. Bu sorunları aşmak amacıyla MEDINE ve AMEE’nin Mart-Kasım 2007 tarihleri arasında yaptıkları araştırma ile Bologna sürecine dahil ülkelerdeki tıp eğitiminin ikili halkayı benimseme durumu incelenmiş ve ortak bir yaklaşım belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçları tıp eğitimi programlarının ikili halka yaklaşımı bakımından sorunlar içerdiğini gösterdiği için 2007’den itibaren Bologna sürecinin tamamlanması öngörülen 2010 yılına kadar farklı bir yaklaşım benimsenmiştir. MEDINE2 olarak adlandırılan bu aşamanın amacı Bologna sürecinin tıp eğitimine de uygulanmasını sağlamaktır. MEDINE2, Avrupa’da sosyal kaynaşmayı sağlamak amacıyla Bologna sürecinin tıp eğitimi ile ilgili hedeflerini gerçekleştirmek için yürütülen projelerle ve düzenli toplantılar ile bilgi paylaşımı sağlamaktadır.

MEDINE2 kapsamında halen 31 ülkeden 90 üniversite ile Avrupa Tıp Öğrencileri Derneği (AMSE) bulunmaktadır. Türkiye’den dört üniversite (Hacettepe, Ankara, Adnan Menderes ve Gaziantep) MEDINE2 kapsamındaki çalışmalara katılmaktadır. 2011 yılı toplantısı 19-21 Mayıs 2011’de Budapeşte’de yapılmıştır.

Institute for International Medical Education (IIME) / Uluslararası Tıp Eğitimi Enstitüsü (19, 56, 57)

Uluslararası Tıp Eğitimi Enstitüsü, çalışmalarına 1914’de Rockefeller Vakfı’nın bir bölümü olarak başlayan, New York, Çin Tıp Kurulu’nun (The China Medical Board of New York) tıp eğitimindeki evrensel konularla uğraşmak için bir enstitü kurma kararı ile 1999’da kurulmuş olan ve kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Hekimler için uluslararası düzeyde kabul görmüş, mezun olan öğrencinin hekimlik uygulamasında göstermesi gereken evrensel değerlerde bilgi, klinik beceri, profesyonel etik değerler, tutum ve davranışları tanımlayan “Evrensel Minimum Temel Gereklilikler”in (Global Minimum Essential Requirements) geliştirilmesi işini üstlenmiştir. Geliştirilen bu temel gereklilikler, ülkelerin ve fakültelerin özgün gereksinimlerini yok saymamaktadır. Enstitünün çalışmaları, dünya üzerinde farklı yerlerden tıp uzmanlarınca oluşmuş çekirdek, yürütme ve danışma komitesi tarafından denetlenmektedir. Enstitü merkezi, New York’un banliyölerinden White Plains’de bulunmaktadır.

IIME’nin tıp eğitiminin farklı yönleri üzerine bilgi toplama hedefi de bulunmaktadır. Tıp eğitimi alanında yaşanan yeni terim ve kavramların anlaşılmasındaki zorlukla baş etmek ve tıp eğitimi ile ilgilenen kişiler arasında dil birliği sağlamak amacıyla bir sözlük geliştirmiştir (Tıp Eğitimi Terimleri Sözlüğü / Glossary of Medical Education Terms). Sözlük, farklı fikirlerin tartışılabilmesini teşvik etmekte, kapsamındaki terimlere yönelik herhangi bir eleştiri, düzeltme, ekleme ve öneriyi de değerlendirmeye almaktadır.

IIME, dünyada, tıp fakülteleri arasındaki iletişimi kolaylaştırmak amacıyla okulların listelendiği bir veri tabanı geliştirmiştir. Son olarak Haziran 2006’da güncellenmiş olan veritabanında 166 ülkeden 1849 okul yer almaktadır. Listede yer alabilmek için enstitünün web sitesinde yer alan bir anketin doldurulması beklenmektedir. Listede, tamamı olmasa da Türkiye’den de bazı tıp fakülteleri yer almaktadır.

Association for the Study of Medical Education (ASME) / Tıp Eğitimi Araştırması Derneği (58-60)

Bindokuzyüzelli yedi yılında, mezuniyet öncesi, sonrası ve sürekli tıp eğitimi ile ilgili ve tüm uzmanlık alanlarından hekim, sağlık hizmeti çalışanları ve tıp eğitimcilerinin katılımı ile kurulmuş olan, uluslararası bir kuruluştur. Merkezi Edinburgh’dadır. Tıp ve sağlık hizmeti eğitimi ile ilgili kişi ve kuruluşları bir araya getirerek tıp eğitiminin kalitesini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Tıp eğitimi alanındaki araştırmaların kalitesini yükseltmek, tıp eğitimcilerini geliştirmek için fırsatlar sağlamak, kanıta dayalı tıp uygulamalarını yaymak, tıp eğitimi alanındaki kuruluşları bilgilendirmek, sağlık eğitimi alanındaki kuruluşlar ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek gibi amaçları bulunmaktadır.

ASME’nin, eğitici yetiştirme, eğitim araştırmaları, politika geliştirme ve genç hekimlere ve öğrencilere yönelik çalışma grupları bulunmaktadır. Kurslar, konferanslar, kongreler ve çalıştaylar düzenlemektedir. Sitesinden, geçmişte düzenlediği bazı kurs ve kongre sunumlarına erişim olanağı sağlamaktadır.

Tıp eğitimi dünyasının önde gelen dergilerinden “Medical Education”ı, “The Clinical Teacher” dergisini ve “Understanding Medical Education” dizilerini yayımlamaktadır. 2010’da “Tıp Eğitimi Anlamak: Kanıt, Kuram ve Uygulama” (Understanding Medical Education: Evidence, Theory and Practice) isimli bir kitap da yayımlamıştır.

The Network: Towards Unity for Health (The Network: TUFH) / Sağlık İçin Dayanışma Ağı (61-63)

Merkezi Hollanda, Maastricht’te bulunan “Topluma Dayalı Tıp Eğitimi Veren Fakülteler Ağı”nın kuruluşu aşamasında tedavi edici sağlık hizmetlerindeki gelişmenin etkisi görülmektedir. Tedavi edici sağlık hizmetlerindeki muazzam gelişmenin, finansal kaynakları ve insan gücünü hastane hizmetlerine yönlendirmesi nedeniyle, daha yaygın bir gereksinim olan birinci basamak sağlık hizmetlerine erişimi azaltıcı etkisi olmuştur. Ayrıca yaygın sağlık sorunlarının sadece sağlık alanındaki insan gücü ile çözülemeyeceği, diğer disiplinlerden uzmanlar ve kuruluşlarla birlikte çalışılması gerektiğinden hareketle, Dünya Sağlık Örgütü ve UNICEF tarafından 1978’de birinci basamak sağlık hizmetlerinin öneminin tekrar vurgulandığı Alma-Ata Bildirgesi yayımlanmıştır. Bu bildirme WHO tarafından geliştirilen “Herkes İçin Sağlık” stratejisine temel olmuştur. Bu gelişmelerin ardından, 1979’da WHO ve Pan-American Sağlık Organizasyonu öncülüğünde, Jamaika’da 10 sağlık meslekleri eğitim kurumundan temsilcilerin toplanması ile “Network of Community-Oriented Educational Institutions for Health Sciences” kurulmuştur. 1999’da kuruluşun ismi, “The Network: Community Partnerships for Health Through Innovative Education, Service, and Research” olarak değiştirilmiştir. Bu isim, belirlediği üç misyonu aracılığıyla, toplum sağlığını geliştirmede sağlık bilim enstitülerinin daha yaygın rol oynayabileceğini ifade etmekteydi. Network 2001’de, “European Network for the Development of Multi-Professional Education in Health Sciences” (EMPE) ile 2002’de WHO’nun “Towards Unity For Health” (TUFH) projesi ile birleşmiştir. Yeni adıyla, The Network: TUFH, sağlık hizmetlerinin ve sağlık meslek eğitiminin sürekli yenilenmesini desteklemek amacıyla bir platform oluşturmuştur. The Network: TUFH, topluma yönelik eğitim, araştırma ve hizmet yoluyla sağlıkta eşitliği teşvik eden organizasyonların ve akademik sağlık meslek kuruluşlarının uluslararası bir organizasyonu, WHO ile kurumsal ilişkileri bulunan bir sivil toplum örgütüdür. Yerel ve uluslararası düzeyde, akademik sağlık meslek kuruluşları arasında, paydaşlarla, topluluklar, sağlık hizmetleri, sağlık personeli ve onların meslek kuruluşları ve sağlığı etkileyen diğer sektörlerle ortaklıklar oluşturmayı, değişim süreçlerini teşvik etmeyi hedeflemektedir.

Eğitimdeki hedefi, toplumun öncelikli sağlık gereksinimleriyle ilgili eğitim programı oluşturulmasını teşvik etmek, bu bağlamda öğrencilerin bilgi, beceri ve tutum kazanımına yönelecekleri, konsantre olacakları, topluma dayalı eğitim, probleme dayalı öğrenme gibi eğitim yöntemlerini geliştirmektir. Sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve toplumun öncelikli sağlık sorunları ve sağlık hizmetlerinin etkinliğine ilişkin araştırmalar yapılması da hedefleri arasındadır.

Tıp eğitimcileri arasında iyi tanınan, erişime açık e-dergi, “Education for Health: Change in Learning and Practice” (EfH) dergisi TUFH tarafından yayımlanmaktadır. Ayrıca çok sayıda kitap, position paper yayımlamakta, üyelerine açık eğitim modülleri sürdürmektedir.

Kendi gibi düşünen kuruluşlarla ortaklıklar geliştirmeyi hedefleyen TUFH, “The World Organization of Family Doctors” (WONCA), “Global Health Through Education, Training and Service” (GHETS) ve FAIMER ile ortaklıkları buna örneklerdir. “The Centre for the Advancement of Interprofessional Education” (CAIPE) ve “Global Health Education Consortium” (GHEC) ile de görüşmelere başlanmıştır. Üye kuruluşlarla çeşitli projeler de yürütmektedir.

International Association of Medical Science Educators (IAMSE) / Uluslararası Tıp Bilimleri Eğitimcileri Derneği (64-66)

Uluslararası Tıp Bilimleri Eğitimcileri Derneği, tıp eğitimini fakülte öğretim elemanlarının gelişimi yoluyla ilerletmeyi, tıp eğitim ve öğretiminin bilimsel temellere dayalı olarak sürdürülmesini güvence altına almayı amaç edinmiştir. Bu amaçla, güncel ve yeniliğe açık yöntemleri paylaşmak, tıp eğitimi ve eğitimcilerini etkileyen konuların tartışıldığı, birçok farklı disiplinin katıldığı bir forum oluşturmak, sağlık alanında hizmet ve eğitimin rolü konusunda kamuoyu etkisini artırmak üzere uluslararası bir güç olmayı hedeflemektedir.

Tıp eğitimi alanında İngilizce, Fransızca ve İspanyolca olarak yayımladığı bilimsel bir dergi bulunmaktadır. Daha önce “Journal of the International Association of Medical Science Educators” (JIAMSE) olarak tanınan derginin adı Ocak 2011’den sonra “Medical Science Educator” olarak değiştirilmiştir. Tıp eğitimi alanındaki 22,000’in üzerinde kaynağa erişim sağlayan, kullanıcı merkezli, dinamik bir ortam olan bir dijital kütüphaneyi (The Health Education Assets Library-HEAL) de kullanıma sunmaktadır.

Tıp Eğitimcileri Burs Programı, web seminerleri, mesleki gelişim ödülü, kurslar, düzenlediği yıllık kongreler IAMSE’nin önemli etkinliklerindedir.

Foundation for Advancement of International Medical Education and Research (FAIMER) / Uluslararası Tıp Eğitimi ve Araştırmalarını Geliştirme Vakfı (67-71)

İkibin yılında ECFMG tarafından kurulmuş olan FAIMER, dünyada sağlığın eğitim yoluyla gelişmesine adanmış, kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. ECFMG ile birlikte, sağlık profesyonellerinin gelişimine, eğitimler ve araştırma etkinlikleri yoluyla uluslararası düzeyde katkı sağlamaktadır. Çalışmalarını, sağlık meslek eğitimcileri için eğitim fırsatları yaratmak, sağlık alanında çalışanların eğitimi ile sağlık hizmeti ve sağlık alanındaki işgücü arasındaki ilişki hakkındaki örüntüleri, modelleri keşfetmek ve bilgiyi yaymak, veri/bilgi kaynaklarını geliştirmek olarak üç alanda yoğunlaştırmıştır.

FAIMER, sağlık meslek eğitimcilerine eğitim desteği ve kaynak yaratmak amacıyla 2001’de FAIMER Enstitüsünü kurmuştur. Enstitünün uluslararası sağlık meslek eğitimcileri için yapılandırılmış olan iki

yıllık bir burs programı bulunmaktadır. Her yıl farklı ülkelerden 16 bursiyerin katıldığı program, eğitimi ve sağlık meslek eğitimcileri arasındaki bağları güçlendirmeyi hedeflemektedir. Eğitim dört aşamada tamamlanmaktadır. Birinci ve üçüncü aşamalar, Amerika'da, Filedefiya'da gerçekleşmekte, 11 aylık ikinci ve dördüncü aşamalar ise uzaktan eğitim şeklinde yürütülmektedir. İlk ve üçüncü aşamadaki interaktif etkinliklerle yürütülen eğitimde liderlik ve yönetim becerileri kadar temel eğitim ve bilim konuları da yer almaktadır. Uzaktan eğitimlerle bursiyerler web tabanlı öğrenme, öğretme tartışmalarına katılmakta, kendi projelerini tamamlamakta ve sunmakta, bilgilerini daha derinleştirecek etkinlikler sürdürmektedirler. FAIMER, web sitesinde bursiyerleri için çok sayıda bilgi kaynağına erişim olanağı sunmaktadır. Bu programa Türkiye'den de katılmış, tamamlamış ya da sürdürmekte olan tıp eğitimcileri bulunmaktadır. FAIMER'in ayrıca Hindistan'da üç adet, Brezilya, Latin Amerika ve Güney Afrika'da birer adet olmak üzere toplam altı bölgesel enstitüsünde de eğitimler sürdürülmektedir. FAIMER Enstitüsü'nden ya da bölgesel enstitülerin birisinden mezun olanlar, Tıp Eğitiminde Uluslararası Eğitim Bursu (International Fellowship in Medical Education - IFME) kapsamında, onaylanmış bir kurumda tıp eğitimi alanında burslu olarak master yapmak amacıyla başvurabilmektedirler.

Kuruluşun, 2002'de kurduğu ve ECFMG ile işbirliği içinde yayımladığı, uluslararası tıp okulları hakkında doğru ve güncel bilgi kaynağı niteliğindeki Dünya Tıp Eğitimi Rehberi (International Medical Education Directory- IMED) önemli bir başvuru kaynağıdır. Rehberde, çoğunluğu sağlık bakanlığı olmak üzere, bulunduğu ülkenin ilgili resmi kuruluşu tarafından onaylanmış okullar alfabetik sıra ile listelenmekte, dünya üzerindeki dağılımları bir harita üzerinde gösterilmektedir. IMED listesindeki okullarda sıklıkla USMLE gibi bir belgelendirme sınavı koşulu aranmaktadır. Rehber, okullardaki eğitimin kalitesine ilişkin bilgi vermemekte ancak, faaliyet süreleri, diğer kuruluşlarla birleşme ya da kapanma durumları ile ilgili bilgilere ulaşılabilir. Kasım 2010'da, rehberde, 176 ülke ya da bölgede 2192 tıp fakültesinin bulunduğu belirtilmektedir.

FAIMER, kendi ülkelerinde tıp eğitiminin ulusal standartlarının oluşturulmasından ve tıp fakültelerinin tanınmasından sorumlu olan kuruluşların rehberini de (Directory of Organizations that Recognize/Accredit Medical Schools-DORA) oluşturmuştur. Tıp eğitimindeki uluslararası fırsatları paylaştığı çalışması (International Opportunities in Medical Education-IOME) ile tıp öğrencileri, asistanlar ve öğretim üyeleri için uluslararası programlar hakkında bilgi toplamakta ve sunmaktadır. Mezuniyet Sonrası Tıp Eğitimi Projesi (Postgraduate Medical Education Project -PME) ile de dünya çapındaki mezuniyet sonrası eğitim programlarına ilişkin süre, kabul ölçütleri, spesifik alan, belgelendirme ve benzeri bilgileri derlemektedir. Ayrıca, sağlık profesyonellerinin eğitimi alanındaki yüksek lisans programları hakkında rehber oluşturmuş, programlar hakkında tanımlayıcı bilgi ve her bir programın web sitesine erişim ve iletişim ortamı sunmuştur.

FAIMER, mezuniyet sonrası ve sürekli tıp eğitimi alanında İngiltere'deki en önemli ve köklü araştırma ve danışmanlık merkezlerinden birisi olan Tıpta Eğitim İçin Açık Üniversite Merkezi / Tıp Eğitimcisi Yetiştirmek için Yaygın Öğretim Merkezi (The Open University Centre for Education in

Medicine-OUCEM) ve WFME ile işbirliği içinde uzaktan eğitim modülleri sürdürmektedir. Her biri yaklaşık 10 hafta ve haftada bir saatlik eğitimler şeklinde sürdürülen modüllere katılım için 85 ABD doları ödemek gerekmektedir. Modül süresince eğitim materyalleri kişisel bilgisayarlara yüklenebilmekte ya da on-line izlenebilmekte ve her katılımcıya bir danışman atanmaktadır. İlgili modül bitiminde katılımcılara SMG için kanıt/belge olarak kullanabilecekleri sertifika verilmektedir.

Association of Standardized Patient Educators (ASPE) / Standardize Hasta Eğitimcileri Derneği (72-75)

Standardize Hasta Eğitimcileri Derneği, Standardize Hasta (SH) yöntemini uygulayan profesyonellere yönelik kurulmuş uluslararası bir kuruluştur. Önde gelen hedefleri, üyelerinin mesleki gelişimi, SH alanındaki araştırmaların ve ilişkili bilimsel etkinliklerin, uygulama standartlarının iyileştirilmesi, hasta merkezli hizmetin desteklenmesi doğrultusunda etkinlikler yürütmektir. Farklı ülkelerden üyeleri arasında SH eğitimi, müfredat ve program geliştirme, merkez kurma gibi konularda yardımlaşmaya önem vermektedir.

Dernek, kongre, eğitim ve profesyonel gelişim, finans, burs ve araştırma, uluslararası, üyelik, yayınlar ve web sitesi, uygulama standartları başlıkları altında yapılandırılmış komiteleri aracılığıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Bu komitelere üyeler de katılabilmekte, böylece üyelere alanın geliştirilmesinde etkin olmanın yanısıra kendi profesyonel gelişimlerini sağlama fırsatı da sunulmaktadır.

Üyelerinin profesyonel gelişimini desteklemek için ayrıca çok sayıda etkinlik sunmaktadır. Üyelerine açık sanal kütüphanesinde çok sayıda kitap, makale, üç aylık arşiv, internet üzerinden yapılan seminerlerin arşivi gibi kaynaklara erişim olanağı sağlamaktadır. Yine üyelerinin, alanla ilgili her konuda birbirleri ile konuşabilecekleri, sorularına cevap arayabilecekleri tartışma ortamları, yıllık kongreler arasında sürdürülen web tabanlı seminerler (webinar), proje ödülleri, üstün eğitimci ödülleri, sertifika programları, kongrelere katılım için burs sağlama ve benzeri etkinlikler sürdürülmektedir. Ayrıca, 400'ün üzerinde firma ile yaptığı anlaşma ile bu firmalarla ASPE üzerinden yapılacak her on-line alışveriş karşılığı bir miktar bağış almakta ve bu birikimi yıllık kongrelere katılım bursu olarak değerlendirmektedir.

B) Türkiye'den

Türk Tabipleri Birliği (TTB) (76-82)

Bindokuzyüzelliüç yılında İstanbul'da kurulmuş, merkezi 1983 sonrası Ankara'ya taşınmıştır. Kuruluş amaçları arasında halkın sağlığını korumak ve geliştirmek, meslek ahlakını korumak, tıp eğitiminin her alanında söz söylemek ve her platformda mesleğin çıkarını dile getirmek yer almaktadır. Hekim sayısının 100'den fazla olduğu illerde TTB'ye bağlı tabip odası kurulabilmektedir.

Sağlık Meslek Birlikleri Grubu'nun kurucu üyelerinden olan TTB'nin sendikalarla da iletişim ve işbirliği bulunmaktadır. Dünya Tabipler Birliği, Avrupa Tıp Eğitim Derneği ve Dünya Sağlık Örgütü

ile Avrupa Tabip Derneklerinin oluşturduğu forumun üyesidir. Aynı zamanda Avrupa Uzmanlar Birliği'nin (UEMS) "assosiye", Pratisyenler Birliği'nin (European Union of General Practitioners-UEMO) de "gözlemci" üyesidir.

TTB'nin hekimlik mesleği yanısıra tıp eğitimi alanında da önemli katkıları bulunmakta, çeşitli konularda sürekli eğitim kursları, konferanslar, grup çalışmaları düzenlemektedir. Tıp eğitimi alanındaki çalışmaları mezuniyet öncesi, sonrası ve sürekli tıp eğitimine yönelik olmaktadır. Birlik, mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitimine ilişkin raporlar, mesleki yayınlar hazırlamaktadır. Uzmanlık eğitiminin niteliğini artırmaya yönelik çalışmalarını uzmanlık dernekleri ile birlikte sürdürmektedir.

Sürekli yayınları arasında, TTB Merkez Konseyi Çalışma Raporları, Toplum ve Hekim Dergisi, Tıp Dünyası, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi (STED), Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi (MSG), Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu (MÖTE) yer almakta, ayrıca uzmanlık eğitimi ve sağlıkla ilgili ve sağlık alanındaki sorunlara yönelik çok sayıda kitap ve yayınları da bulunmaktadır.

TTB, İnsan hakları, tıbbi etik, halk sağlığı, ülkedeki sağlık harcamaları ve benzeri alanlarda da çalışmalarını sürdürmektedir.

TTB Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu (TTB-UDEK) (83-86)

TTB çatısı altında yer alan TTB-UDEK, uzmanlık derneklerinin eğitim, araştırma, hasta bakımı ve halk sağlığı alanındaki etkinliklerinin izlenmesi, iyileştirilmesi, yönlendirilmesi ve bu etkinliklerin eşgüdümünden sorumludur. Kendisine bağlı uzmanlık dallarına ait bir ya da birden çok uzmanlık derneği ve çalışma grupları bulunmaktadır. TTB-UDEK kapsamında, sağlıkta insangücü planlaması, toplum sağlığını geliştirme, etik, sürekli tıp eğitimi/sürekli mesleki gelişim, bilimsel araştırma, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, ilaç ve teknoloji, e-sağlık ve benzeri alanlarda çalışma grupları oluşturulmuştur.

Uzmanlık dernekleri arasında eşgüdümü sağlamak üzere 1994'de TTB bünyesinde kurulmuştur. Kuruluş aşamasında TTB-Uzmanlık Dernekleri Koordinasyon Kurulu (TTB-UDKK) olan ismi daha sonra TTB-UDEK olarak değiştirilmiştir. İşlevini "tıpta uzmanlık eğitimi ve hizmetlerinin sunulması alanındaki sorunların çözümünde karar mekanizmaları oluşturmak" olarak belirlemiştir. Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'nün çıkartılması ve Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun ve Yeterlilik Kurulunun (TTB-UYEK) oluşturulması önemli çalışmalarındandır. Bazı uzmanlık alanlarında birden fazla dernek olması nedeniyle 100'e yakın üyesi bulunmaktadır.

İkibinaltı yılında yapılan değişiklikle, "uzmanlık derneklerinin, eğitim, araştırma, hasta bakımı, halk sağlığı alanındaki etkinliklerinin izlenmesi, iyileştirilmesi, yönlendirilmesi ve eşgüdümünün sağlanması" maddesi de amaçları arasına eklenmiştir. TTB-UDEK bünyesinde, toplum sağlığını geliştirme, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, bilimsel araştırma, etik, sürekli tıp eğitimi/sürekli mesleki gelişim ve sağlıkta insan gücü planlaması, ilaç ve teknoloji, e-sağlık alanlarında çalışma grupları etkinliklerini sürdürmektedir.

Bünyesindeki “Harmonizasyon Kurulu” ile aynı uzmanlık alanında birden fazla derneğin yer almasından doğan sorunların, “Uzmanlık Alanları Uzlaşma Kurulu” ile de uzmanlık alanlarının sınırları ve çakışma alanları ile ilgili sorunların çözümünün desteklenmesi hedeflenmektedir.

Tıpta Uzmanlı Eğitimi Kurultaylarını ve Dr. Füsün Sayek Eğitim Hastaneleri Kurultaylarını düzenlemektedir. Sitesinde kurultaylara ait raporlara, bildirgelere, sunulara, bültenlere erişim olanağı vermektedir.

TTB-UDEK, Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (ATUB / UEMS) ile de bağlantısını sürdürmektedir. Mezuniyet sonrası ulusal tıp eğitimi standartlarının belirlenmesi çalışması başlatılmıştır.

Tıp Eğitimi Geliştirme Derneği (TEGED) (87-89)

Bindokuzyüzdoksan dokuz yılında İzmir’de kurulan Tıp Eğitimi Geliştirme Derneği’nin (TEGED) amacı; Türkiye’de tıp eğitiminin geliştirilmesi ve ilerlemesine yönelik kamuoyu oluşturmak, tıp fakülteleri, sağlık ve eğitimle ilgili kurumlar arasında ortak amaçları gerçekleştirmek üzere bilgi, beceri ve faaliyetlerin paylaşılması, eğitimle ilgili gelişmelerin yaygınlaştırılması, tıp eğitimi ortamını zenginleştirmeye yönelik araç ve gereçlerin temini, geliştirilmesi ve yaygın kullanımını sağlamak, meslek örgütleri, ulusal ve uluslararası eğitim kuruluşlarıyla iletişim ve işbirliği kurmak, üyelerin ortak sosyal, kültürel, ekonomik, mesleki, sportif, eğitim-öğretim ile ilgili gereksinimlerini karşılamak ve yardımcı olmaktır.

TEGED’in ilk bilimsel etkinliği 2001’de düzenlediği II. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi’dir. Bugüne dek beş kongre düzenlemiştir. 2002’de düzenlenen Program Geliştirme Sempozyumu ardından, Program Değerlendirme, Akreditasyon ve Topluma Dayalı Tıp Eğitimi ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumlarını düzenlemiştir. Düzenlenmiş olan kongre ve sempozyumlarla ilgili bilgilere web sitesinden erişim olanağı bulunmaktadır.

Dernek, Türkiye’de tıp eğitiminin gelişim sürecinde önemli katkıları olan Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi’ni (TED) yayımlamaktadır. Bu alanda ülkemizin ilk ve tek dergisi olan TED, ilk olarak 2000 yılında İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi ve Tıp Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından yayımlanmaya başlamıştır. İstanbul Üniversitesi ile Tıp Eğitimi Geliştirme Derneğinin Nisan 2006’da imzaladığı protokol sonucu derginin yayın hakları TEGED’e devredilmiştir. Dergide ülkemizdeki farklı tıp fakültelerinde uygulanan eğitim programı örnekleri, iyi uygulamalar, tıp eğitimi alanında yapılmakta olan araştırma sonuçları, derlemeler gibi eğitim ile ilgili farklı alanlarda yayınlar yer almaktadır. Derginin dili Türkçe olarak devam etmekte, yılda 4 sayı olarak düzenlenmekte ve 2008 yılından bu yana online olarak yayımlanmaktadır. Tıp eğitimi alanında ülkemizde eğitim ile ilgili farklı tıp fakültelerinin deneyimlerini aktarma, güncel bilgileri derlemeler aracılığı ile okuyucularına duyurma anlamında önemli bir boşluğu doldurduğu düşünülmektedir.

İkibinon yılında ülkemizdeki farklı tıp eğitimi anabilim dallarının temsilcilerinden oluşan Tıp Eğitimi Anabilim Daları Eşgüdüm Kurulu kurulmuştur. Kurulun görev tanımı, TEGED Bilimsel Danışma

Kurulu olarak belirlenmiştir. Sempozyum ve ana konuları bu kurul tarafından belirlenmekte, ayrıca kurul üyeleri, Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi'nin Hakem Kurulu olarak da görev yapmaktadır.

TTB Uzmanlık Yeterlilik Kurulları (TTB-UDEK-UYEK) (90-93)

İkibindört yılında TTB-UDEK'e bağlı olarak kurulmuş, tıpta uzmanlık ana ve yan dallarını kapsayan kurullardır. İlgili ana ve yan dallardaki uzmanlık eğitiminin düzeyinin yükseltilmesi ve standardize edilmesinin sağlanması, dolayısıyla topluma sunulan sağlık hizmetinin niteliğini iyileştirilmesini amaçlamaktadırlar. Geniş kapsamlı etkinlikleri arasında, temsil edilen uzmanlık alanlarındaki eğitim standartlarının belirlenmesi ve yerleştirilmesi, çekirdek eğitim programlarının hazırlanması, kurullar arası eşgüdümün sağlanması, izlenmesi, ölçme-değerlendirme konularında standardizasyon ve eşgüdümün sağlanması, yeterlik sınavları için asgari standartların oluşturulması, sınavların yapılması, yeterlilik belgelerinin verilmesi, yeniden belgelendirme çalışmalarının yürütülmesi, akreditasyon süreçlerinin başlatılması yer almaktadır.

TTB-UDEK-UYEK'in Akreditasyon, Ölçme Değerlendirme, Eğitici Gelişimi, Yeniden Belgelendirme ve Eğitim Programlarını Geliştirme Komisyonları bulunmaktadır. "Tıpta Uzmanlık Eğitimi, Programlama, Uygulama, Değerlendirme", "Tıpta Uzmanlık Eğitiminde Program Geliştirme ve Ölçme-Değerlendirme", "Akreditasyon (Eşyetkilendirme)" ve "Yeniden Belgelendirme (Resertifikasyon)", "Performans ve Etik" konulu çalıştaylarını gerçekleştirmiştir.

Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu (UTEAK) (94-98)

Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu (UTEAK) "toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için tıp fakültelerinde verilen tıp eğitim ve öğretiminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi" amacıyla kurulmuş ulusal bir yapıdır. Bu amaçla tıp fakültelerine yol göstermek, gelişimlerini desteklemek, işleyişini ve sürekliliğini izlemek tıp eğitiminin ulusal ve uluslararası belirli standartlar doğrultusunda yürütülebilmesini sağlamak ve böylece daha iyi eğitilmiş hekimler yetiştirilerek toplumumuzun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için, bu alanda standartlar geliştirmek ve tıp fakültelerinin bu standartlara uygunluğunu belgelendirmek temel etkinlik alanlarıdır. UTEAK, 2002'de başlayan kurulma çalışmalarının ardından gelen uzun bir süreç sonunda 2007'de kurulmuş ve 9 Mart 2008'de İzmir'deki toplantı ile resmen çalışmalarına başlamıştır.

Toplam 17 üyeden oluşan UTEAK'ın amacı, mezunlarına "Tıp Doktoru" ünvanı veren fakültelerin eğitim programlarını değerlendirmek ve akredite etme çalışmalarını sürdürmektedir. Kurul çalışmalarını, "Standartları Belirleme ve Geliştirme Komisyonu", "Danışmanlık ve Eğitimi Komisyonu" ile "Değerlendirme ve İzleme Ziyareti Komisyonu" aracılığı ile yürütmektedir. UTEAK ve Ziyaret Komitelerinde 40'a yakın fakülteden 102 öğretim üyesi görev almaktadır.

Standartları Belirleme ve Geliştirme Komisyonu, Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu'nun üçlemesinden (Triloji) ve Avrupa Spesifikasyonları'ndan da yararlanarak "Türkiye Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları"ni belirlemiştir. 2009-2010 yılında gerçekleştirilen ilk akreditasyon deneyimine ve

ziyaret ekiplerinin geribildirimine dayanarak standartlar güncellenmiştir. Standartlar dokuz başlık altında toplanmıştır ve 40 adet temel, 45 adet gelişim standardını kapsamaktadır.

Danışmanlık ve Eğitimi Komisyonu, ulusal standartlar doğrultusunda akreditasyona başvuran kurumları bilgilendirmek amaçlı eğitim ve danışmanlık programları uygulamaktadır.

Değerlendirme ve İzleme Ziyareti Komisyonu ise kurumsal özdeğerlendirmeye dayalı ön değerlendirme sürecini tamamlayan kurumları ziyaret etmekte, ziyaret raporu hazırlayarak UTEAK'a bildirmekte ve belgelenen kurumları izleme görevini üstlenmektedir.

Kurumların akredite olmak için başvuru aşamasında izleyecekleri süreç UTEAK'ın sitesinde tanımlanmaktadır. 2009-2010 yılında UTEAK'a eğitim programlarının akreditasyonu amacıyla başvuran Akdeniz, Başkent, Dokuz Eylül, Ege, Gazi, Hacettepe, Marmara ve Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne akreditasyon belgesi verilmiştir.

UTEAK tarafından, çalışmalarda yer alacak kişilerin uyması istenen UTEAK etkinlikleri ile ilgili etik standartlar da geliştirilmiş ve yayımlanmıştır. Çalışmalarda yer alan herkes bu etik standartlar belgesinin sonunda yer alan "Gizlilik ve Etik Kurallar Bildirimi"ni imzalamak durumundadır.

UTEAK aynı zamanda YÖK tarafından tanınmak amacıyla dernekleşme sürecini 2 Temmuz 2010'da tamamlamış ve Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) kurulmuştur. Dernek tüzüğünde, UTEAK ile geçiş dönemi ilişkileri ve devir kuralları belirtilmiştir.

Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi (99-101)

Bu konseyde tıp doktoru olan rektörler, tıp fakültesi dekanları, sağlıkla ilgili diğer fakülte ve yüksek okul yöneticileri, TTB başkanı yer almaktadır. Üniversitelerarası Kurul'a bağlıdır. İlgili fakültelerde kurulacak Anabilim, Bilim dalları ve çeşitli konularda Üniversiteler Arası Kurul'a görüş bildirmektedir.

Tıp ve Sağlık Bilimleri ile ilgili (Tıp, Eczacılık, Diş Hekimliği, Veteriner, Hemşirelik ve benzeri) Fakültelerinin dekanlarının oluşturduğu konseyin başkanı Üniversitelerarası Kurul'ca dört yıllığına seçilmektedir. Konsey, ilgili fakültelerde kurulacak Anabilim ve Bilim Dalları v.d. çeşitli konuda ilgili Üniversitelerarası Kurul'a görüş bildirmektedir.

"Tıp Eğitiminde Ulusal Çekirdek Eğitim Programı"nın gelen önerilere göre düzenlenen halinin belirlenmesi 2002'de Tıp-Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tıp-Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi tarafından Şubat 2008'de "Türkiye' de Tıp-Sağlık Bilimleri Alanında Eğitim ve İnsan Gücü Planlaması, Mevcut Durum ve 2013 Yılı Vizyonu" isimli çalışma yayımlanmıştır.

Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi'nin etkinliklerine ve belgelerine bir arada ve ayrıntılı biçimde erişimi sağlayana bir web adresi bulunmamaktadır.

Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) (102)

TEPDAD, 2 Temmuz 2010 tarihinde yayımlanmış olan tüzüğüne göre, tıp eğitimi programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye'de tıp eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. *“Böylece, bilimde ve toplumdaki gelişmeler ile hekimlik uygulamalarını bütünleştirip toplumun sağlık sorunlarına yüksek nitelikli sağlık hizmeti ile cevap verebilecek bilgi, beceri ve tutuma sahip, mesleki yaşamı boyunca bildiklerinden daha fazlasını öğrenme isteği ve becerisi kazanmış, bilimsel gelişmelere katkıda bulunabilecek yeterlik ve yetkinlikte hekimler yetiştirilerek toplumun sağlık düzeyinin ileri götürülmesi hedeflenmektedir.”*

TEPDAD'ın başvuran kurumların tıp eğitimi programlarının değerlendirilmesi ve akreditasyonu, akreditasyon çalışmalarında yer alacak sorumluların belirlenmesi ve eğitimi, program değerlendirme konusunda bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapmak, ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlara üye olmak, işbirliği yapmak ve benzeri etkinlikleri hedeflemektedir.

Tıp Fakültesi Dekanları Konseyi (TıpDEK) (103-105)

İkibinyedi yılında kurulmuş olan TıpDEK, Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversiteleri kapsamında yer alan tıp fakültelerinin dekanlarından oluşmaktadır. Amacı “Türkiye'deki tıp eğitiminin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi üzerinde görüş alışverişinde bulunmak, tıp eğitiminin etkin ve verimli bir biçimde yürütülmesini sağlamak üzere öneriler geliştirmek, bu önerilerin gerçekleştirilmesi yönünde çaba sarf etmek ve gerekli girişimlerde bulunmaktır”. UTEAK ile bağlantısı bulunmaktadır. UTEAK, çalışma süreçlerinde tamamen özerk olacak şekilde, TıpDEK tarafından oluşturulmuş ve üyeleri belirlenmiştir

TıpDEK, sağlıkta insan gücü planlaması, öğretim üyesi-öğrenci planlaması, tam gün sağlık hizmeti, yönetmelikler, uygulamalar ve benzeri tıp eğitimi ile ilgili konularda toplantılar, paneller yürütmektedir. Etkinliklerine ilişkin ayrıntılı bilgiye sitesinden ulaşılamamaktadır.

Ulusal Ajans / Türk Ulusal Ajansı (106)

Avrupa Komisyonu tarafından eğitim ve gençlik alanında işbirliğini geliştirmeyi hedefleyen mevcut Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının tanıtılması, ilgili etkinliklerin koordinasyonu ve yürütülmesi amacıyla katılımcı ülkelerde kurulan birimlerdir. Türkiye'de 2002'de Ulusal Ajans olarak görev yapmak üzere Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Dairesi kurulmuştur. Birim, Avrupa Birliği başta olmak üzere diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla, eğitim ve gençlik alanında finansal destek, öğrenme ve hareketlilik fırsatları sağlayan programların yürütülmesi ve yenilerinin hayata geçirilmesini hedeflemektedir. “Hayat Boyu Öğrenme Programı”, “Gençlik Programı” ve “Destek Birimleri” altında çalışmalarını yürütmektedir.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programlarının yaşama geçmesi amacıyla gerekli alt yapı koşullarının oluşturulması, projeler, resmi yazışmalar ve belgeler, finansman, farklı programlar arası

işbirliği, AB Komisyonu, diğer ulusal ajanslar ve diğer ülke yararlanıcıları ile ilişkiler gibi konularda destekleyici, geliştirici etkinlikleri bulunmaktadır.

II-BELGELER, REHBERLER v.b.

A) Dünyadan

WFME Global Standards for Quality Improvement / Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu Tıp Eğitiminde Niteliğin Geliştirilmesi İçin Evrensel Standartlar (107)

WFME'nin, tıp eğitimini en üst düzeyde bilimsel ve etik standartlarla destekleme misyonu ile bağlantılı olarak geliştirdiği küresel standartların başlangıcı 1998'e dayanmaktadır. WFME 1998'deki durum raporunda, tıp eğitiminde kalite gelişimini desteklemek için, küresel düzeyde kullanılacak, ilgili sorumlu kurumlar tarafından, tıp eğitiminin tüm süreçlerinde uygulanacak bir mekanizma geliştirmek amacıyla "Tıp Eğitiminde Uluslararası Standartlar" programını ortaya atmıştır. Sonra gelen standartların oluşturulması sürecinde, WFME tarafından atanan ve çok sayıda uzmandan oluşan üç uluslararası çalışma grubu yer almıştır. Hazırlanan standartlar, 15-19 Mart 2003'te Kopenhag'da yapılan Tıp Eğitimi Dünya Konferansı'nda sunulmuş, konferansın temel materyalini oluşturmuştur.

WFME'nin evrensel standartları, tıp eğitiminin üç dönemini (temel/mezuniyet öncesi tıp eğitimi, mezuniyet sonrası tıp eğitimi ve sürekli mesleki gelişim) de kapsamakta, bu nedenle "trilogy" olarak da tanımlanmaktadır. Evrensel standartlarda tıp eğitiminin her bir dönemi için dokuz alt başlık altında, temel ve gelişim standartları yer almaktadır.

Standartlar seti, mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim için evrensel bir çekirdek eğitim programı, program içeriği, eğitim sonuçları/çıktıları anlamına gelmemektedir. Ulusal, bölgesel, kurumsal gereksinimlere göre modifiye edilebilmekte, ilgili otoriteler, kuruluşlar ve kurumlar tarafından bir temel olarak kullanılabilir. Kurumların ve programların geliştirilmesinde, iç ve dış değerlendirme, tanınma, akreditasyon ve kalite gelişimi süreçlerinde, kurumsal öz değerlendirme ve akran denetiminin bir arada yer aldığı durumlarda da yararlı bir yol haritası işlevi görmektedir. Temel (mezuniyet öncesi) standartları yıllardır, ülkeden ülkeye yöntemler ve bazı içerik öğeleri farklılaşmak üzere, ulusal değerlendirme sistemlerinde ve tıp eğitimi akreditasyonunda kullanılmaktadır. Sürekli Mesleki Gelişim standartları da bireysel olarak hekimlerin kendilerini geliştirme ve değerlendirme süreçlerinde, sorumlular için SMG etkinliklerinin geliştirilmesinde, ulusal ve bölgesel kuruluşlar tarafından da yerel gereksinimlere ve geleneklere bağlı olarak SMG'nin izlenmesi, tanınması ve akreditasyonunda kullanılabilir.

WFME Global Standards for Quality Improvement in Medical Education European Specifications / Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu Tıp Eğitiminde Niteliğin Geliştirilmesi İçin Evrensel Standartlar, Avrupa Spesifikasyonları (108-109)

Bologna sürecinde Avrupa Yüksek Öğretim Alanı (European Higher Education Area - EHEA) ve Araştırma Alanı (European Research Area - ERA) kurumlarının oluşturulması daha çok sayıda öğrenci

ve sağlık profesyonelinin serbest dolaşımına yol açmıştır. Bu gelişme, kalite standartlarına olan gereksinimi de artırmıştır. Bu gereksinimler doğrultusunda ve Dünya Tıp Eğitimi Federasyonunca hazırlanan standartlar üçlemesinden yararlanılarak Avrupa Spesifikasyonları tanımlanmıştır. 2007’de yayımlanan Avrupa Spesifikasyonları, Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (WFME) ile Avrupa Tıp Fakülteleri Derneği’nin (AMSE) MEDINE (Medical Education in Europe) projesi kapsamında oluşturulan Kalite Güvencesi Çalışma Grubu tarafından hazırlanmış ve Avrupa Birliği Komisyonu tarafından da desteklenmiştir. Tıp eğitimindeki evrensel standartların Avrupa Bölgesi’ne uyarlanması olan Avrupa Spesifikasyonları, tıp eğitiminin üç dönemini de (temel tıp eğitimi, mezuniyet sonrası eğitim, sürekli mesleki gelişim) kapsamaktadır. Her dönem için dokuz başlık altında temel ve gelişim standartları tanımlanmış ayrıca ilgili alt alanlar için Avrupa spesifikasyonları eklenmiştir.

MEDINE bu spesifikasyonları yayımlayarak, reform süreçleri için bir araç ve tıp eğitimi kurumları ile programlarının tanınması ve akreditasyonu için ölçüt oluşturmayı ve bölgedeki tıp eğitimi ile ilgilenenlerin ve sağlık hizmet sunucularının yararlanmasını hedeflemiştir.

AMEE Guides / AMEE rehberleri (43, 110-112)

AMEE’nin 1990’ların başından günümüze yayımladığı, sayısı 48’i bulan, tıp eğitimi ve sağlık alanında çalışanların eğitiminde önemli konuları ele alan, “Medical Teacher” dergisinde yayımlanan rehberlerdir. İlgili konu hakkında bilgi, pratik öğütler, “take home” mesajlar içermekte, kolay okunur şekilde hazırlanmaktadır. Her bir rehber için konu ile ilgili örneklerin verildiği ekler yayımlanmaktadır. Bazı sayılara AMEE sitesinden de erişilebilmektedir.

Bugüne dek iki seri halinde yayımlanmış olan rehberlerde ilk seride; sürekli eğitim, özel çalışma modülleri ve seçmeliler, multimedya uygulamaları, taksa/ödeve dayalı öğrenme, küçük gruplarda öğrenme, objektif yapılandırılmış uzun sınav kaydı (OSLER), değişim yönetimi, portfolyo, multiprofesyonel eğitim, klinik sınavlarda gerçek, simüle hastalar ve simülatörlerin kullanımı, çıktıya dayalı eğitim, probleme dayalı öğrenme, çalışma rehberleri, yayın yazma, öğrenci değerlendirmesinde standartları oluşturma, kişisel öğrenme planları, öğretmenin oniki rolü, müfredat haritalama, sunumları canlandırma, müfredat, çevre ve ortam, tıp eğitiminde kalite ve değişim, öğrenme çıktılarının değerlendirilmesi, poliklinik hizmetlerinde klinik eğitimi, eğitim ve klinik süpervizyon, tıp eğitimi departmanları, program değerlendirme gibi konular yer almıştır.

İkinci serideki rehberler ise dört ana başlık (öğretme ve öğrenme, değerlendirme, eğitim yönetimi ve eğitim programı planlama) altında yayımlanmaktadır. Bu seride, akran destekli öğrenme, e-öğrenme, klinik ortamda öğrenme, interprofesyonel takım-ekiplerde öğrenme, poster sunumu hazırlama, simüle hastaların kullanımı, refleksiyonun kullanımı, küçük grup öğrenme, işyerine dayalı değerlendirme, online e-değerlendirme, portfolyo, öğretim üyesi gelişimi, scholarship, yayın, sağlık çalışanlarında kariyer gelişimi, sürekli tıp eğitimi, PDÖ’de bulunulan yer, tıp eğitiminde anatominin yeri, öğrenci seçimi, mezuniyet öncesi eğitim programında farklı, uzak, kırsal bölge ortamlarının, kurumlarının kullanılması konuları ele alınmıştır.

AMEE 2011 yılından itibaren de eğitim kuramları odaklı yeni rehberler yayımlama hazırlığındadır.

Tomorrow's Doctors / Yarının Doktorları (113-116)

GMC'nin mezuniyet öncesi tıp eğitimine yönelik yayımladığı politika geliştiren dokümanları arasında yer alan rehberlerdir. Rehberlerde İngiltere'deki tıp okullarından mezun olan öğrencilerden beklenen bilgi, beceri, tutum ve davranışlar tanımlanmakta, öğretme, öğrenme ve değerlendirmeye ilişkin standartlar yer almaktadır. Rehberlerde yer alan öneriler ve standartlar okulların eğitim programlarını, öğrenme ve değerlendirme standartlarını yapılandırmaları için bir çatı sağlamaktadır.

Bindokuzyüzdoksanüç yılında yayımlanan ilk rehberde öğrenci merkezlik, hasta ile erken temas, entegrasyon, çekirdek müfredat, temel klinik becerilerde yeterlilik, hedeflere uygun değerlendirme, özel çalışma modülleri, tıpta insan bilimleri, tıp eğitimi birimleri, yaşam boyu kendi kendine öğrenme ve benzeri gereklilikleri içeren 68 madde yer almaktadır.

Eğitim ve araştırma alanındaki gelişmeler, mesleki uygulamalar ve 1998-2001 arasında tıp okullarına yapılan ziyaretler ışığında güçlü ve zayıf yönleri gözden geçirilerek 2003'de yeni bir rehber yayımlanmıştır. Bu rehberde; müfredat çıktıları, müfredatın yapısı, içeriği ve dağılımı, öğrenci performansının ve yeterliliğinin değerlendirilmesi, öğrenci sağlığı ve danışmanlık, önerilerin uygulamaya koyulması ana başlıkları altında 108 madde yer almaktadır.

İkibinüç yılındaki rehberin kapsamlı olarak gözden geçirilmesinin ardından Tomorrow's Doctors 2009 yayımlanmıştır. Bu rehberde, mezunlar için çıktılar başlığı altında bilim insanı ve uygulayıcı olarak hekime yönelik çıktılar tanımlanmıştır. Öğretme, öğrenme ve değerlendirme ile ilgili olarak da hasta güvenliği; kalite güvencesi, gözden geçirme ve değerlendirme; eşitlik, farklılık ve fırsatlar; öğrenci seçimi; değerlendirme de dahil eğitim programının dağıtım ve tasarlanması; öğrenci, öğretmen ve yerel öğretim elemanlarının gelişimi ve desteklenmesi; öğretme, öğrenme ve değerlendirmenin yönetimi, eğitim kaynakları ve kapasite; çıktılar konularında öneriler yer almaktadır. Rehberde toplam 174 madde yanısıra prosedürler, yasalar ve benzeri içeren ekler de yer almaktadır.

Dünya Tabipler Birliği/Derneği Rancho Mirage Bildirgesi (117, 118)

Rancho Mirage Tıp Eğitimi Bildirgesi Ekim 1987'de İspanya'nın Madrid kentinde yapılan 39. Dünya Tabipler Birliği/Derneği Genel Kurulu'nda kabul edilmiş, 2006'da Pitanesberg, Güney Afrika'daki Genel Kurulu'nda geçersiz kılınmıştır. Bildirge ile tıp eğitiminin en üst düzeyde öğrenme ve araştırma ortamlarını içermesi ve üstün akademik özelliklere sahip tıp fakültelerinde verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bildirgenin önsözünde, tıp eğitiminin tıp fakültesine giriş ile başlayan ve aktif uygulamadan emeklilik ile sonlanan bir öğrenme süreci olduğu ifade edilmektedir. Tıp eğitiminin amacının öğrenci ve hekimlerin hastalıkların önlenmesi ve tedavisinde en son bilimsel gelişmeleri uygulayacak şekilde hazırlanması olduğunu vurgulayan bildirge, kişisel kazançtan çok diğerlerine hizmeti vurgulayan düşünce ve davranışın kazandırılmasının tıp eğitimindeki önemini belirtmektedir. Ayrıca, alanları ne olursa olsun tüm hekimlerin kendi eğitim standartları yanısıra tıp eğitiminin standartlarını koruma sorumluluklarını da kabul etmelerinin gereği yer almaktadır. Bu gerekliliklere uygun olarak, bildirgede tıp eğitiminin ilkeleri altında; tıp eğitiminin temel ilkeleri, mezuniyet öncesi

tıp eğitimi, fakülte eğitimi, tıp eğitiminin içeriği, klinik eğitim, öğrencilerin seçimi, mezuniyet sonrası tıp eğitimi, sürekli tıp eğitimi olarak sekiz başlık ele alınmış, her başlık altında ilkeler ayrıntılandırılmıştır.

Edinburgh Bildirgesi (119, 120)

Dünya Tıp Eğitimi Konferansı ardından 12 Ağustos 1988 tarihinde imzalanmış olan Edinburgh Bildirgesi, tıp eğitiminin amacını tüm insanların sağlığını geliştirecek hekimler yetiştirmek olarak tanımlamaktadır. Hekimden “özenli dinleyici, dikkatli bir gözlemci, hassas bir iletişimci ve etkili bir klinisyen” olması beklenmektedir. Bu niteliklerin kazandırılması için eğitim programlarının sahip olması gereken özellikler konusunda bildirmede dört başlık altında 12 öneri sunulmuştur. “Eğitim Programı” başlığı altında; eğitimin sürdürüldüğü alanların toplumun tüm sağlık kaynaklarını kapsayacak biçimde genişletilmesi, ekip çalışması, eğitim programının içeriğinin ülkenin öncelikli sağlık sorunlarını yansıtması ve ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğrencinin hatırlaması yanında diğer yeterliliklerini de ölçecek biçimde tanımlanması konularında öneriler yer almaktadır. “Öğrenci” başlığı altında; öğrenci sayısının belirlenmesinde ulusal gereksinimlerin göz önüne alınmasının, eğitim kurumları ile sağlık yöneticileri arasında yakın işbirliği yapılmasının, öğrenci seçim sürecinde entelektüel yetenekler ve akademik başarı yanında kişisel niteliklerin değerlendirilmesinin, yaşam boyu öğrenmenin ve öğrencilerin aktif öğrenen kişiler durumuna gelmesinin önemi vurgulanmaktadır. “Eğiticiler” başlığı altında, eğitimci olarak gelişimin önemi, bu alandaki eğitici başarısının, tıp araştırmalarındaki ve klinik uygulamadaki başarılar gibi ödüllendirilmesi önerilmektedir. “Politika yapıcılar” başlığı altında ise; politika yapıcılarının üniversiteler, sağlık ve eğitim bakanlıkları arasında işbirliği yapmalarının, sürekli tıp eğitimi için sorumlulukların belirlenmesinin ve kaynaklar ayrılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

Edinburgh Bildirgesi’nde belirtilen başlıklar günümüzde de geçerliliğini korumakta ve yayımlandığı tarihten bu yana eğitim programları ile ilgili planlanan ve yürütülen iyileştirme faaliyetlerinde rehber niteliği taşımaktadır.

Alma-Ata Bildirgesi (121, 122)

Temel sağlık anlayışının önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilen Alma-Ata bildirgesi, 1978 yılında, Alma-Ata’da (1978 için SSCB, günümüzde Kazakistan) yapılan “2000 yılında herkese sağlık” ana temalı, DSÖ’nün Temel Sağlık Hizmetleri Uluslararası Konferansı’nda, dünyadaki tüm insanların sağlıklarını korumayı ve daha iyi bir duruma getirmeyi amaçlayan bir bildiri olarak yayımlanmıştır.

Sağlığın, yalnızca hastalığın ve sakatlığın olmasından çok bedensel, ruhsal ve sosyal dirliğin bir bütünü ve en önemli temel insan haklarından birisi olduğu, mümkün olan en iyi bir seviyede tutulmasının öncelikli amaç olduğu, bu amacın gerçekleştirilebilmesi için de, sadece sağlık sektörünün değil, diğer birçok sosyal ve ekonomik sektörlerin çabalarını gerektirdiği vurgulanmıştır. Alma-Ata bildirgesindeki verilen tanıma göre, “temel sağlık hizmeti, bilimsel ve uygulamalı olarak sağlam

temelli, toplumsal olarak kabul edilebilir yöntem ve teknolojilere sahip, toplumdaki birey ve ailelerin katılımıyla evrensel olarak ulaşılabilir herkese gerekli olan hizmetlerdir; bir ülkenin sağlık sisteminin olduğu kadar sosyal ve ekonomik gelişmesinin de entegre bir parçasıdır”.

Bu bildirge, özellikle, mevcut ve öncelikli sağlık sorunlarının, bunları önleme ve kontrol altına alma, koruyucu hekimlik yöntemlerinin tıp eğitimi programları içerisinde yer almasında çok önemli ve tarihi bir rol üstlenmiştir.

A Physician Charter / Charter on Medical Professionalism / Tıbbi Profesyonelizm Sözleşmesi (123-126)

Tıbbi Profesyonelizm Sözleşmesi, American Board of Internal Medicine Foundation (ABIM), American College of Physicians-American Society of Internal Medicine Foundation (ACP-ASIM) ve European Federation of Internal Medicine (EFIM) tarafından uzun yıllar yürütülen çalışmalar sonucu 2002 yılında yayımlanmıştır. Sözleşmede profesyonelizm, tıbbın toplum ile anlaşmasının, buluşmasının temeli olarak tanımlanmakta ve sözleşmenin temeli, profesyonelizmin değerlerini tehdit eden endüstrileşmiş dünya ve sağlık hizmeti dağılım sistemindeki değişikliklere dayandırılmakta, bu koşulların hekimleri baştan çıkardığı, hasta iyiliğinin önceliğine olan bağlılıklarından vazgeçmeye yönlendirdiği vurgulanmaktadır. Üç temel ilke ve 10 profesyonel sorumluluk alanının tanımlandığı sözleşmede, hasta iyiliğinin önceliği, hastanın otonomisi, sosyal adalet olarak belirtilen temel ilkeler sözleşmenin kalbi ve bir taahhütler seti olarak kabul edilmektedir. Profesyonel sorumluluk alanları da; bağlılık, yeterlilik, altruizm, özerklik, öz-düzenleme, ekip çalışması, ahlaklı ve etik davranmak, doğruluk, dürüstlük ve namusluluk, topluma ve mesleğe karşı sorumluluk olarak belirtilmektedir.

Birçokları tarafından “tıbbın kalbi ve ruhu” olarak tanımlanan tıbbi profesyonelizm için günümüzde, hesap verirlilik, kanıta dayalı tıp, ekip çalışması, paylaşılmış sorumluluk, işbirliği, açıklık, toplumun çıkarı kavramlarının da önemi vurgulanmaktadır. Profesyonelizm sözleşmesini imzalayan çok sayıda kuruluş arasında Türkiye’den de Türk İç Hastalıkları Uzmanlık Derneği yer almaktadır.

Avicenna Directories / Avicenna Rehberi (127, 128)

Mart 2008’de tanıtılmış olan Avicenna Rehberi’nin amacı, halk sağlığı, farmakoloji, tıp-sağlık meslek akademisyenleri için okul, kolej ve üniversitelerin yeni web tabanlı küresel envanterini oluşturmaktır. Eğitim kurumlarının akreditasyonunu değil, haklarında güvenilir bilgi sağlamayı hedeflemektedir. Rehberde, öğrenci kabul ölçütleri, eğitim programlarının özeti, kurumların verdiği akademik derece ve diplomalar, akreditasyon durumları, kalite güvence mekanizmaları, öğrenci sayısı, öğretim ve öğrenme yöntemleri, okulların destek kaynakları ve olanakları gibi bilgiler yer almaktadır. Rehberin ismi, 1000 yıl önce yaşamış olan, bilgisi, sentezleri, çıkarım ve önermeleri ile doğu ve batıda tıbbın dünya çapında gelişmesine önemli katkısı bulunan İbn’i Sina’dan gelmektedir.

Rehberin, WHO’nun 1953’de yayımlanmış olduğu Dünya Tıp Okulları Rehberi’nin (World Directory of Medical Schools) yerine geçmesi planlanmıştır. WHO’nun 2007’de Kopenhag Üniversitesi (The

University of Copenhagen) ile imzaladığı anlaşmanın ardından Üniversite'ye, WFME'nin de yardımı ile sağlık alanındaki akademisyenler için yeni küresel bir rehber geliştirme ve yönetme yükümlülüğü getirilmiştir. Rehberin geliştirilmesinde Kopenhag Üniversitesi ile işbirliği yapan kuruluşlar arasında WFME ve WHO yanısıra başka paydaşlar da yer almakta, proje geliştikçe paydaşların listesi de genişlemektedir.

Rehberin kapsamında temel tıp eğitimi uygulayan okullar, hekim diploması veren programlar tanıtılmakta, geleneksel ya da alternatif tıp, pediyatri, osteopatik tıp, stomatoloji gibi sadece spesifik bir alanda eğitim veren programlar kapsamamaktadır. Rehberde yer alabilmek için gerekli ölçütlerin açıklandığı bir politika dokümanı geliştirilmiştir. Ölçütlere uyan fakültelerin web site de verilen anketi doldurarak kayıt sürecini başlatmaları gerekmektedir. Rehberdeki bilgiler Kopenhag'daki sekreteryaya tarafından, ilgili ulusal otoritelerin ve okulların desteği ile güncellenmektedir.

B) Türkiye'den

Türkiye'de Tıp Eğitimi. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Araştırma Komisyonu Raporu (129)

TBMM ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak yayını olan Türkiye'de Tıp Eğitimi raporu, konu ile ilgili kurulan bir araştırma komisyonunca hazırlanmıştır. Komisyonun amacı, "tıp fakültesinden mezun olan intörnlerin mesleki rollerini başarı ile yapabilmeleri için gerekli bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklara sahip olup olmadıklarını tespit etmek, varsa yetersizliklerin nedenlerini bulmak ve gerekli tedbirleri almak" olarak tanımlanmıştır. Komisyon başlangıç olarak, ülkede gereksinim duyulan sayıda hekimin bulunmamasını ve hekimlerin sahip oldukları niteliklerin, görevlerini başarı ile yapmaya yetmemesini sorun olarak belirtmiştir. 1990'da başlatılan araştırma sürecinde, 1989-1990 öğretim yılında Türkiye'deki tüm tıp fakültelerinde öğrenciler, öğretim üyeleri ve dekanlardan anket aracılığıyla veri toplanmıştır. Araştırmanın sonuçları, 1991 yılında, üç ciltlik bir raporda yayımlanmış, öğrenci boyutu, öğretim üyesi boyutu ve yönetim boyutu ayrı ciltlerde ele alınmıştır. Her bir boyut için değişkenler sorgulanmış, tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Bunun yanı sıra:

Öğrencilere yönelik olarak; kişisel değişkenler, öğrencilerin fakültede öğretilen dersleri öğrenme, tıp alanındaki yenilikleri izleme, staj yapma durumları, beceri açısından bazı tanı ve tedavi gereçlerini ve girişimleri ne derece kullanabildikleri ve uygulayabildikleri, ihtisas yapma konusunda istekleri, mesleki rollere ilişkin benlik tasarımları ya da hekimlik uygulamaları açısından kendilerine güvenleri, meslek ahlakı yönünden bazı tutum ve alışkanlıklara ne derece önem verdiklerine ilişkin bulgu ve değerlendirmelere yer verilmektedir.

Öğretim üye ve yardımcılarına yönelik olarak; kişisel değişkenler, öğrencilerin teorik ve pratik eğitimine ayrılan zaman, becerilerin yeni mezun hekime kazandırılmasının gerekliliğine, ders sürelerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri, yurtiçi ve dışında araştırma ve bilimsel çalışma imkanları, izlenen periyodik yayın sayısı, eğitim sürecinde vaka çeşit ve sayısının, eğitim araçlarının, öğretim

materyalleri ve tıbbi araçların yeterlilik derecesi, mesleki rehberlik, yöneltme ve yardım hizmetlerine, ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine ilişkin görüşleri ele alınmaktadır.

Yöneticilere yönelik olarak; fakülte dekanlarının kişisel değişkenler açısından özellikleri, öğretim üyelerinin dallara ve akademik ünvanlarına göre dağılımı, tam ya da yarı zamanlı çalışma durumları, fakültedeki öğrenci, öğretim üyesi, hasta sayıları, kliniklerde sürdürülen staj süreleri, eğitim etkinliklerine etki eden özellikler, alt yapı özellikleri, bazı mali olanaklar gibi öğelere ilişkin bulgu ve değerlendirmelere yer verilmektedir.

Raporda, her bir öğeye ilişkin nicel veriler ayrıntılı olarak tablolaştırılmış ve kısa değerlendirmelere yer verilmiştir. Rapora elektronik ortamdan erişim olanağı bulunmamaktadır.

Çekirdek Eğitim Programı (ÇEP) (100, 130)

Ülkemizde, 1998 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinin ev sahipliğinde gerçekleşen 1. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi sonuç bildirgesinde “Tıp fakültelerinde tıp eğitiminin gözden geçirilmesi ve iyileştirme çalışmalarının başlanması” yönünde bir öneri yer almıştır. Bu öneriden sonra hekimlik uygulamalarının temel yeterlik alanlarına ait bilgi, beceri ve tutumların belirlenmesi amacı ile Tıp-Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi’nin kararları doğrultusunda mezuniyet öncesi tıp eğitiminin standardizasyonunu sağlamak amacı ile çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışma sürecinde Çekirdek Eğitim Programının (ÇEP) oluşturulması ve bu programın tıp fakültelerindeki müfredatın bir parçası olması, tüm öğrenciler için ortak olması, kurumsal, ulusal ve uluslararası standartlar göz önüne alınarak yapılandırılması amaçlanmıştır.

ÇEP’in oluşturulması İstanbul, Ankara ve İzmir’de bulunan tıp fakültelerinin katılımından oluşan bir grup tarafından gerçekleştirilmiştir. 2001 yılında bu fakültelerde oluşturulan komisyonlar tarafından bir taslak hazırlanmıştır. Bu taslak hazırlanırken ÇEP’te yer alacak konular 3 ölçüte göre belirlenmiştir.

1- Fakültenin amaç-hedeflerine uygun mu?

2- Anabilim dalının amaç ve hedeflerine uygun mu?

3- Sağlık ocağı hekiminin görevlerini başarabilecek hekim yetiştirmeye yönelik mi?

Hazırlanan taslak daha sonra tüm tıp fakültelerinin dekanlıklarına sunulmuş ve gelen görüşlere göre olgunlaştırılmıştır. Gelen önerilere göre düzenlenen hali 2002’de Tıp-Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi tarafından belirlenmiş ve 1 Ocak 2003’te yürürlüğe girmiştir. ÇEP üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm “Hastalık-Durum semptom listesi” (396 madde), ikinci bölüm “Beceriler” (152 madde) ve üçüncü bölüm “Tutum ve davranış” (26 madde) bölümlerinden oluşmaktadır. ÇEP’e son şekli verildikten sonra tıp fakültelerinde eğitim programının %60’ının ÇEP’e göre düzenlenmesi ve tıptaki gelişmelere ve Türkiye’deki sağlık gereksinimlerine göre en geç 4 yılda bir gözden geçirilerek geliştirilmesi önerilmiştir.

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi (MÖTE) Raporu (78)

TTB tarafından ilk kez 1997 de yayımlanan Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu (MÖTE), 2000 yılından itibaren iki yılda bir yayımlanmaktadır. MÖTE raporları, tıp eğitiminin ve tıp fakültelerinin içinde bulunduğu mevcut durumu, değişim ve gelişimi somut rakamlar vererek ve karşılaştırmalar yaparak değerlendirmektedir. Raporlar, tıp fakültesi dekanlıklarından gelen veriler ile oluşturulmaktadır.

Raporlarda; Türkiye'deki tıp fakültelerinin sayı ve isimleri, fakülteye giriş puanları, öğrenci alma durumları ve sayıları, öğretim elemanlarının sayı ve dağılımları, öğretim üyesi başına düşen öğrenci oranları, fakültelerde uygulanan eğitim modelleri, topluma dayalı eğitimin varlığı, Ulusal Çekirdek Eğitim Programını uygulama durumları, tıp eğitimi anabilim dalı, birim, ünite ya da koordinatörlüğünün, adli tıp, tıp tarihi ve etik anabilim dalının varlığı, eğitim ile ilgili fakültenin alt yapı olanakları, diğer kurumlardan eğitim desteği alma durumları, mesleki beceriler laboratuvarlarının varlığı ve benzeri konularda güncel bilgiler sayısal rakamlar ile yer almaktadır.

TTB 2008 yılında, diğer yıllardan farklı olarak ve MÖTE-2008'in yanısıra MÖTE-Nitel'i yayımlamıştır. Bu rapor ile öğrenci alan tüm tıp fakültelerindeki eğitimin nitel olarak değerlendirilmesi ve mezuniyet öncesi tıp eğitimi akreditasyonu çalışmalarına katkı sağlanması hedeflenmiştir. Fakültelerden veri toplamak amacıyla, WFME'nin Evrensel Standartları Avrupa Spesifikasyonları temel alınarak hazırlanan bir değerlendirme formu kullanılmıştır.

İki yılda bir güncellenen ve 2010 yılında yedincisi yayınlanan son raporda 1997-2000-2002-2004-2006-2008-2010 verileri karşılaştırmalı olarak verilmekte ve özellikle tıp fakültelerinin sayısındaki dikkat çekici artış ve bu artışın tıp eğitiminin niteliğine yapacağı olumsuz etkiler vurgulanmaktadır. Raporlara TTB'nin web sitesinden erişim olanağı bulunmaktadır.

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları – 2011 (96)

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları, UTEAK tarafından, ilk olarak 2009'da yayımlanmıştır. Yayınlanmasındaki amaç, tıp eğitimi veren kurumlara yol göstermek, gelişimlerini desteklemek, işleyiş ve sürekliliğini izlemek, tıp eğitimi akreditasyonunda kullanılacak bir araç sunmaktır. Standartlar, WFME'nin evrensel standartlarının ilkelerini de kapsayacak ve ulusal koşulları karşılayacak şekilde, UTEAK tarafından uzun bir çalışmanın ardından oluşturulmuştur.

Evrensel Standartlarda ve Avrupa Spesifikasyonlarında olduğu gibi Ulusal Standartlar da ana başlıklar altında temel ve gelişim standartlarını tanımlamaktadır. Temel standartlar, akredite olmak isteyen fakülte tarafından "mutlak" karşılanması gerekenleri tanımlarken, gelişim standartları mezuniyet öncesi eğitim programının niteliğini geliştirmeye yönelik göstergeleri tanımlamaktadır.

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartları, 2009-2010 yılında gerçekleştirilen ilk akreditasyon deneyimine ve ziyaret ekiplerinin geribildirimine dayanarak güncellenmiştir. Dokuz başlık altında 40 temel ve 45 gelişim standardı tanımlanmaktadır.

Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartları (78)

Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartları, TTB-UDEK üyesi derneklerin bir arada yürüttüğü çalışmanın sonucunda Haziran 2011'de yayımlanmıştır. Standartların hazırlanmasında WFME standartlarının ana çerçevesi, ACGME ve uluslararası diğer standartlar göz önüne alınmış ve Türkiye koşullarına uygun olarak oluşturulmuştur.

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Standartlarında olduğu gibi, Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartlarında da ana başlıklar altında temel ve gelişim standartları tanımlanmaktadır.

Ana başlıklar olarak amaç ve hedefler, eğitim süreci, uzmanlık öğrencileri, uzmanlık öğrencilerinin değerlendirilmesi, eğitim-öğretim kadrosu, eğitim ortamları ve eğitsel kaynaklar, eğitim programının değerlendirilmesi süreci, yönetim ve yöneticilik, sürekli yenilenme belirlenmiştir.

Tıpta Uzmanlık Eğitimi Ulusal Standartlarının yayımlanmasının ardından, her bir uzmanlık alanının kendine özgü standartları hazırlaması hedeflenmektedir.

SONUÇ: Derleme kapsamına alınmış olan kuruluş ve belgeler, yazarların deneyimleri, öngörülerini doğrultusunda belirlenmiştir. Derlemede konu edilen ve tıp eğitimcileri için önemli, aydınlatıcı, geliştirici olan bu kuruluşların sayısı sabit olmayıp zaman içinde artış gösterebilmekte, aralarında farklı düzeylerde, geçici ya da kalıcı ortaklıklar, anlaşmalar, projeler gündeme gelebilmektedir. Benzer durum belgeler, metinler ve benzerleri için de geçerlidir. Süreç çok etkenli, çok değişkenli ve çok dinamiklidir. Dolayısıyla biz tıp eğitimcileri için de, sürekli mesleki gelişimimizi sürdürebilmemiz, kurumsal, toplumsal ve evrensel katkılarımızı artırabilmemiz açısından sürekli farkında olmayı, takip etmeyi, bağlantılar kurmayı, kurabilmeyi gerektirmektedir.

KAYNAKLAR

1. About WHO. <http://www.who.int/about/en/> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
2. History of WHO. <http://www.who.int/about/history/en/index.html> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
3. WHO, Countries. <http://www.who.int/countries/en/> adresinden 20 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
4. WHO/WFME strategic partnership to improve medical education. <http://www.who.int/hrh/links/partnership/en/index.html> adresinden 20 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
5. Boelen C. The five-star doctor: An asset to health care reform? http://www.who.int/hrh/en/HRDJ_1_1_02.pdf adresinden 20 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
6. About the WMA. <http://www.wma.net/en/60about/index.html> adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
7. World Medical Association. <http://www.wma.net/en/10home/index.html> adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
8. What Does the WMA Do? <http://www.wma.net/en/60about/20whatwedo/index.html> adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.

9. About the WMA. <http://www.wma.net/en/60about/index.html> adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
10. Dünya Tabipler Birliği, Fusun Sayek TTB Raporları/Kitapları-2009, Sağlıkla İlgili Uluslararası Belgeler, s:13. <http://www.ttb.org.tr/kutuphane/belgeler2009.pdf> adresinden 23 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
11. WFME is the global organisation concerned with education and training of medical do. <http://www.wfme.org/> adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
12. WFME Regional Associations
http://www3.sund.ku.dk/WFME%20Regional%20Associations%20and%20Executive%20Council/WFME%20regional%20associations_140508.htm adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
13. Copenhagen-Lund University Centre for International Medical Education (CLUCIME)
<http://www3.sund.ku.dk/CLUCIME/CLUCIME.htm> adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
14. World Federation for Medical Education (WFME)
[http://wiki.ifmsa.org/scome/index.php?title=World_Federation_for_Medical_Education_\(WFME\)](http://wiki.ifmsa.org/scome/index.php?title=World_Federation_for_Medical_Education_(WFME)) adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
15. About the American Medical Association (AMA). <http://www.ama-assn.org/ama/pub/about-ama.page?> adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
16. AMA, 2010 Annual Report. <http://www.ama-assn.org/ama/pub/about-ama/ama-annual-report.page?> adresinden 12 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
17. AMA, Medical Journals. <http://www.ama-assn.org/ama/pub/medical-journals.page?> adresinden 23 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
18. About the AAMC. <https://www.aamc.org/about/> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
19. AAMC, Glossary of Medical Education Terms. <http://www.iime.org/glossary.htm#G> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
20. National Board of Medical Examiners <http://www.nbme.org/> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
21. About the NBME. <http://www.nbme.org/about/index.html> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
22. NBME, Services for Students & Residents USMLE. <http://www.nbme.org/students/usmle.html> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
23. Educational Commission for Foreign Medical Graduates <http://www.ecfmg.org/> adresinden 10 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
24. About ECFMG, <http://www.ecfmg.org/about.html> adresinden 10 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
25. Education Resources Information Center.
http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/resources/html/about/about_eric.html adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
26. ERIC Collection Statistics. <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/about/collectionStats.jsp> adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
27. ERIC, Content Experts.
http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/resources/html/about/about_eric_experts.html adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.

28. Accreditation Council for Graduate Medical Education, Bylaws, February 7, 2011.
http://www.acgme.org/acWebsite/about/ab_ACGMEbylaws.pdf adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
29. Accreditation Council for Graduate Medical Education, Home.
<http://www.acgme.org/acWebsite/home/home.asp> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
30. Journal of Graduate Medical Education. <http://www.acgme.org/acWebsite/jgme/journal.asp> adresinden 17 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
31. Accreditation Council for Graduate Medical Education Glossary of Terms, November 30, 2010.
http://www.acgme.org/acWebsite/about/ab_ACGMEglossary.pdf adresinden 29 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
32. Liaison Committee On Medical Education. <http://www.lcme.org/> adresinden 15 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
33. Functions and Structure of A Medical School, Standards for Accreditation of Medical Education Programs Leading to the M.D. Degree, June 2010. <http://www.lcme.org/functions2010jun.pdf> adresinden 15 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
34. General Medical Council, About us. <http://www.gmc-uk.org/about/index.asp> adresinden 10 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
35. General Medical Council, The role of the GMC. <http://www.gmc-uk.org/about/role.asp> adresinden 10 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
36. General Medical Council, Education and training. <http://www.gmc-uk.org/education/index.asp> adresinden 11 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
37. General Medical Council, Publications <http://www.gmc-uk.org/publications/index.asp> adresinden 11 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
38. Council, Historic medical education policy & other documents. http://www.gmc-uk.org/education/undergraduate/historic_policy.asp adresinden 10 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
39. General Medical Council, Tomorrow's Doctors (2003). http://www.gmc-uk.org/education/undergraduate/tomorrows_doctors_2003.asp adresinden 10 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
40. Union Europeenne Des Medecins Specialistes/European Union of Medical Specialists. <http://www.uems.net/> adresinden 13 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
41. Welcome to AMEE. <http://www.amee.org/index.asp?tm=22> adresinden 19 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
42. About AMEE. <http://www.amee.org/index.asp?tm=9> adresinden 19 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
43. AMEE Publications. <http://www.amee.org/index.asp?tm=60> adresinden 19 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
44. AMSE General information. <http://www.amse-med.eu/about.html> adresinden 13 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
45. The History of AMDE and AMSE. <http://www.amse-med.eu/HistoryofAMSE.htm> adresinden 13 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
46. What is EMSA? <http://www.emsa-europe.org/our-organisation.html> adresinden 21 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
47. The European Accreditation Council for Continuing Medical Education (EACCME)
<http://www.uems.net/uploadedfiles/48.pdf> adresinden 17 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.

48. European Consortium of Accreditation. <http://www.eacaconsortium.net/> adresinden 17 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
49. About ECA. <http://www.eacaconsortium.net/main/about-eca> adresinden 17 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
50. Crossroads. <http://www.crossroads.eu> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
51. Joint programmes: Quality Assurance and Recognition of degrees awarded. <http://www.eacaconsortium.net/main/projects/joqar> adresinden 17 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
52. Medical Education In Europe - Thematic Network on Medical Education (MEDINE). [http://wiki.ifmsa.org/scome/index.php?title=Medical_Education_In_Europe_-_Thematic_Network_on_Medical_Education_\(MEDINE\)](http://wiki.ifmsa.org/scome/index.php?title=Medical_Education_In_Europe_-_Thematic_Network_on_Medical_Education_(MEDINE)) adresinden 22 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
53. Patricio M., Implementation of the Bologna two-cycle system in medical education: Where do we stand in 2007? – Results of an AMEE-MEDINE survey. *Medical Teacher* 2008; 30: 597–605.
54. Project Summary. <http://medine2.com/Public/about.html>
55. Meetings. <http://medine2.com/Public/meetings.html>
56. About the IIME. <http://www.iime.org/iime.htm> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
57. Global Minimum Essential Requirements. <http://www.iime.org/gmer.htm> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
58. Welcome to ASME. <http://www.asme.org.uk/> adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
59. A History of ASME. http://www.asme.org.uk/images/History_of_ASME_book.pdf adresinden 13 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
60. ASME, Publications. <http://www.asme.org.uk/publications.html> adresinden 13 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
61. The Network: TUFH, History. http://www.the-networktufh.org/about_us/history.asp adresinden 2 Nisan 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
62. The Network: TUFH, Objectives. http://www.the-networktufh.org/about_us/objectives.asp adresinden 1 Nisan 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
63. The Network: TUFH, Publications/resources. http://www.the-networktufh.org/publications_resources/index.asp adresinden 1 Nisan 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
64. International Association of Medical Science Educators. http://www.iamse.org/about_iamse.htm adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
65. Medical Science Educator. <http://www.medicalscienceeducator.org/> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
66. Heal National Digital Library. <http://www.healcentral.org/> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
67. Foundation for Advancement of International Medical Education and Research. <http://www.faimer.org/> adresinden 9 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
68. FAIMER, About us. <http://www.faimer.org/about.html> adresinden 9 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
69. Mapping the World's Medical Schools. <http://www.faimer.org/resources/mapping.html> adresinden 9 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
70. FAIMER institute. <http://www.faimer.org/education/institute/index.html> adresinden 9 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.

71. International Medical Education Directory (IMED). <http://www.faimer.org/resources/imed.html> adresinden 9 Şubat 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
72. Welcome to the Association of Standardized Patient Educators. <http://www.aspeducators.org/> adresinden 10 Nisan 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
73. SP Programs Around the World. <http://www.aspeducators.org/sp-programs-around-the-world.php> adresinden 10 Nisan 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
74. ASPE, Overview. <http://www.aspeducators.org/overview.php> adresinden 10 Nisan 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
75. ASPE, Marketplace. <http://www.aspeducators.org/shopping-rebates.php> adresinden 12 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
76. Türk Tabipleri Birliği. <http://www.ttb.org.tr/index.php/ttb/ttb-hakkinda/ttb-hakk-mainmenu-146> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
77. Türk Tabipleri Birliği; Nedir? Ne Yapar? <http://www.ttb.org.tr/index.php/bilgi.html> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
78. TTB, Kitap, Broşür... <http://www.ttb.org.tr/index.php/Yayin/yayinlar-80.html> adresinden 20 Temmuz 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
79. TTB, Çalışma Raporları. <http://www.ttb.org.tr/index.php/TTB/calismaraporlari-683.html> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
80. TTB, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. <http://www.ttb.org.tr/STED/> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
81. TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi. <http://www.ttb.org.tr/MSG/> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
82. TTB, Toplum ve Hekim. <http://www.ttb.org.tr/th/> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
83. TTB-UDEK Çalışma Grupları Yönergesi.
http://www.ttb.org.tr/udek/index.php?option=com_content&view=article&id=272:ttb-udek-lia-gruplari-yerges&catid=75:yge&Itemid=175 adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
84. TTB-UDEK, Dernek Bilgileri.
http://www.ttb.org.tr/udek/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=176 adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
85. Tükel, R. 15 yılın ardından... TTB-UDEK: 1994-2009, TTB-UDEK Bülten, 2009, 4: 3-15.
<http://www.ttb.org.tr/udek/bulten/bulten4s.pdf> adresinden 9 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
86. Sayek, İ. 2010 Yılında TTB-Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu, TTB-UDEK Bülten, 2010, 5: 3-4.
<http://www.ttb.org.tr/udek/bulten/bulten5.pdf> adresinden 9 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
87. TEGED, Tarihçe. http://www.teged.org/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=33 adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
88. TEGED, Etkinlikler. http://www.teged.org/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=43 adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
89. TEGED, Editörden. <http://www.teged-ted.org/index.php/1/article/view/42> adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.

- 90.** Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu Ulusal Yeterlik Kurulu Yönergesi. http://www.ttb.org.tr/udek/index.php?option=com_content&view=article&id=261:ttabipleri-birlizmanlernekleri-eurulu-ulusal-yeterlik-kurulu-ygesi&catid=75:yge&Itemid=175 adresinden 19 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 91.** UYEK Komisyonları. http://www.ttb.org.tr/udek/index.php?option=com_content&view=article&id=169:uyek-komisyonlar&catid=80:komisyonlar&Itemid=147 adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 92.** Özgür, F. TTB-UDEK Ulusal Yeterlik Kurulu 2009-2010 Dönemi Çalışma Raporu, TTB UDEK Bülten, 2010, 5:40-47. <http://www.ttb.org.tr/udek/bulten/bulten5.pdf> adresinden 1 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 93.** Performans ve Etik Çalışmayı. http://www.ttb.org.tr/udek/index.php?option=com_content&view=article&id=336:etik&catid=25:etik
- 94.** 2009-2010 döneminde başvuran 8 fakültenin eğitim programları akredite edildi. <http://www.uteak.org/> adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 95.** UTEAK, Kurullar. http://www.uteak.org/index.php?option=com_content&task=category§ionid=4&id=14&Itemid=29 adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 96.** Sunuş. <http://www.uteak.org/images/stories/file/standartlar.pdf> adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 97.** UTEAK, Etik Kurallar. http://www.uteak.org/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=30 adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 98.** TEPEAD Tüzüğü, Sürüm 1.1 – 02.07.2010. <http://www.uteak.org/files/file/tuzuk.pdf> adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 99.** Konsey ve Komisyonlar. http://www.yok.gov.tr/uak/kurul/konsey_komisyon.pdf adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 100.** Tıp Fakülteleri Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (UÇEP). <http://www.aku.edu.tr/AKU/DosyaYonetimi/TIP/pdf/ucep.pdf> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 101.** Bayındır Ü, Durak İ. Türkiye’ de Tıp-Sağlık Bilimleri Alanında Eğitim ve İnsan Gücü Planlaması “Mevcut Durum ve 2013 Yılı Vizyonu”, Tıp - Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi Başkanlığı, Şubat 2008. <http://www.tead.med.ege.edu.tr/Dosyalar/5/tp-salk%20bilimleri%20eitim%20konseyi%20SGP%20rapor.pdf> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 102.** TEPEAD Tüzüğü. <http://www.uteak.org/files/file/tuzuk.pdf> adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 103.** Tıp Dekanları Konseyi Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönergesi. <http://tipdek.org/> adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 104.** Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyonu Hakkında Sık Sorulan Sorular. http://www.uteak.org/index.php?option=com_content&task=view&id=38&Itemid=38 adresinden 2 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 105.** Tıp Dekanları Konseyi Tıp Eğitiminde Gündem Toplantıları 1, 23-24 Ocak 2009. <http://www.tip.hacettepe.edu.tr/ekler/doc/tdk.doc> adresinden 3 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.

- 106.** Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, Türk Ulusal Ajansı. www.ua.gov.tr adresinden 3 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 107.** WFME Global Standards - The Trilogy
<http://www3.sund.ku.dk/Activities/WFME%20Standard%20Documents%20and%20translations/WFME%20Global%20Standards%20forside.htm> adresinden 3 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 108.** WFME Global Standards for Quality Improvement in Medical Education European Specifications.
<http://www.amse-med.eu/documents/EuropeanSpecifications.pdf>
- 109.** Avrupa Tıp Eğitimi Tematik Ağı, Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu Tıp Eğitiminde Niteliğin Geliştirilmesi İçin Evrensel Standartlar, Avrupa Spesifikasyonları.
<http://www3.sund.ku.dk/wfme/Hovedside%20dokumenter/WFME%20standards%20with%20european%20specifications%20in%20Turkish.pdf> adresinden 5 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 110.** Welcome to the new series of AMEE Guides. <http://www.amee.org/index.asp?lm=103>
- 111.** AMEE Education Guides. <http://www.amee.org/index.asp?lm=102> adresinden 5 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 112.** Gibbs T, Durning S, Van Der Vleuten C. Theories in medical education: Towards creating a union between educational practice and research traditions. *Medical Teacher* 2011; 33: 183–187.
- 113.** Tomorrow's Doctors. http://www.gmc-uk.org/education/undergraduate/tomorrows_doctors.asp adresinden 4 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 114.** Tomorrow's Doctors (1993). http://www.gmc-uk.org/Tomorrows_Doctors_1993.pdf_25397206.pdf adresinden 4 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 115.** Tomorrow's Doctors (2003). http://www.gmc-uk.org/education/undergraduate/tomorrows_doctors_2003.asp adresinden 5 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 116.** Tomorrow's Doctors (2009). http://www.gmc-uk.org/education/undergraduate/tomorrows_doctors_2009.asp adresinden 5 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 117.** Sağlıkla İlgili Uluslararası Belgeler. Türk Tabipleri Birliği Yayınları 2009, Ankara, s:80,
<http://www.ttb.org.tr/kutuphane/belgeler2009.pdf> adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 118.** World Medical Association Declaration of Rancho Mirage on Medical Education
<http://www.wma.net/en/30publications/10policies/20archives/m14/index.html> adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 119.** The Edinburgh Declaration Medical Education <http://sunzi.lib.hku.hk/hkjo/view/23/2300832.pdf> adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 120.** The Edinburgh Declaration, *Medical Education* 1988; 22: 481-482.
- 121.** Declaration of Alma-Ata, http://www.who.int/hpr/NPH/docs/declaration_almaata.pdf adresinden 10 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 122.** Hekimler ve Tabip Odası Yöneticileri için Mevzuat. Temel Sağlık Hizmetleri Uluslararası Konferansı Bildirisi (Alma-Ata).
http://www.ttb.org.tr/mevzuat/index.php?option=com_content&task=view&id=521&Itemid=36 adresinden 11 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 123.** Medical professionalism in the new millennium: A physician charter. *Annals of Internal Medicine* 2002;136:243-246.

- 124.** Medical professionalism. <http://www.abimfoundation.org/Professionalism/Medical-Professionalism.aspx> adresinden 13 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 125.** Cassel CK. 2st century medical professionalism: renewing the social contract. http://www.abimfoundation.org/Events/~media/2%20_010809_Cassel_professionalism.ashx adresinden 15 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 126.** Endorsements of charter. <http://www.abimfoundation.org/Professionalism/Physician-Charter/Endorsements-of-the-Charter.aspx> adresinden 15 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 127.** Global Directories of Education Institutions for Health Professions. <http://avicenna.ku.dk/> adresinden 12 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 128.** Avicenna Directories, Background. <http://avicenna.ku.dk/History/> adresinden 12 Mayıs 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
- 129.** Türkiye'de Tıp Eğitimi. Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Araştırma Komisyonu Raporu 1991, Ankara.
- 130.** Bulut A. Bir Haber: Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Oluşturuldu. Tıp Eğitimi Dünyası, 2003; 13: 13.36.